EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 20.1.2025
COM(2025) 8 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

edistymisestä ihmiskaupan torjunnassa Euroopan unionissa (viides raportti)

{SWD(2025) 4 final}

1. JOHDANTO

Ihmiskauppa on rikos, joka tuhoaa yksilöiden elämän riistämällä heiltä ihmisarvon, vapauden ja perusoikeudet. Europolin mukaan raportoiduista EU:ta eniten uhkaavista rikollisverkostoista 55 harjoittaa ihmiskauppaa (yhtenä) päätoimintanaan.[1] Lisäksi vuonna 2024 julkaistusta ihmiskauppaa koskevasta maailmanlaajuisesta raportista[2] käy ilmi, että 74 prosenttia ihmiskauppiaista toimii rikollisessa suhteessa löyhästi toisiinsa liittyvinä yritystyyppisinä ryhminä ja verkostoina tai organisoituneina rikollisjärjestöinä. Tämä tuo esiin järjestäytyneiden rikollisryhmien hallitsevan roolin ihmiskaupassa. Ihmiskauppa liittyy usein myös muihin rikoksiin, kuten huumekauppaan, maahantulijoiden salakuljetukseen, järjestäytyneeseen omaisuusrikollisuuteen, rahanpesuun ja asiakirjapetoksiin.

Lisäksi ihmiskauppa on maailman toiseksi yleisin laiton talouden ala.[3] Ihmiskauppiaiden arvioidaan saavan vuosittain voittoa pakkotyöstä maailmanlaajuisesti 236 miljardia Yhdysvaltain dollaria, mikä tarkoittaa lähes 10 000:n Yhdysvaltain dollarin voittoa uhria kohti. Kannattavinta uhrien hyväksikäyttö on Euroopassa ja Keski-Aasiassa, missä se tuottaa voittoa 20 000 Yhdysvaltain dollaria uhria kohti vuosittain.[4] **Voitot ovat suuria**, ja ne ovat vuodesta 2014 lähtien kasvaneet 37 prosenttia, kun taas **rikoksentekijöiden riskit jäävät edelleen pieniksi**.

Yksi covid-19-pandemian aiheuttamista ja sen jälkeen pahentuneista perustavanlaatuisista haasteista on **ihmiskaupan siirtyminen digitaaliseen ympäristöön**. **Uhrien tunnistamisessa ja ohjaamisessa** avun ja tuen piiriin on edelleen vaikeuksia.

Ihmiskauppaa koskeva EU:n oikeudellinen kehys perustuu **ihmiskaupan vastaiseen direktiiviin**[5], jota **muutettiin direktiivillä 2024/1712/EU**[6], jäljempänä 'muutettu direktiivi', ja joka tuli voimaan **14. heinäkuuta 2024**. Muutoksilla otetaan käyttöön tiukemmat säännöt ihmiskaupan torjumiseksi ja tarjotaan viranomaisille tehokkaammat välineet tutkia ihmiskaupparikoksia ja nostaa niistä syytteitä. Samalla otetaan käyttöön uusia hyväksikäytön muotoja ja tehdään verkossa tapahtuvasta seksuaalisesta hyväksikäytöstä raskauttava seikka. Direktiivi tarjoaa myös parempaa tukea uhreille ja on yksi keskeisistä toimista **ihmiskaupan torjuntaa koskevassa EU:n strategiassa vuosiksi 2021–2025**[7], jäljempänä 'strategia', johon sisältyy neljään pilariin perustuva, kattava lähestymistapa[8].

---

[1] Paljastamassa EU:ta eniten uhkaavia rikollisverkostoja | Europol (europa.eu).

[2] 2024 Global Report on Trafficking in Persons

[3] Ks. lisätietoja: The Global Organized Crime Index 2023 | Global Initiative.

[4] Ks. lisätietoja: Profits and poverty: The economics of forced labour | International Labour Organization (ilo.org).

[5] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU, annettu 5 päivänä huhtikuuta 2011, ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta (EUVL L 101, 15.4.2011, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/36/oj).

[6] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1712, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024, ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annetun direktiivin 2011/36/EU muuttamisesta (EUVL L, 2024/1712, 24.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1712/oj).

[7] Ihmiskaupan torjuntaa koskeva EU:n strategia 2021–2025.

[8] i) Ihmiskauppaa edistävän kysynnän vähentäminen, ii) ihmiskauppiaiden liiketoimintamallin hajottaminen, iii) uhrien suojeleminen ja voimaannuttaminen ja iv) kansainvälisen yhteistyön edistäminen.

Komissio raportoi joka toinen vuosi edistymisestä ihmiskaupan torjunnassa direktiivin 20 artiklan mukaisesti EU:n ihmiskaupan torjunnan koordinaattorin tuella. Kertomus perustuu jäsenvaltioiden kansallisten koordinaattoreiden ja esittelijöiden EU-verkoston, riippumattomien elinten, EU:n virastojen[9] ja ihmiskaupan vastaisen EU:n kansalaisyhteiskuntafoorumin jäsenten antamiin tietoihin sekä EU:n virastojen, EU:n toimielinten ja kansainvälisten järjestöjen muihin asiakirjoihin.

Kertomuksessa i) yksilöidään keskeiset suuntaukset, ii) tehdään yhteenveto tärkeimmistä ihmiskaupan vastaisista toimista vuosina 2021–2024 ja iii) esitellään vuosien 2021–2022 tilastojen analyysi, joka sisältyy komission yksiköiden valmisteluasiakirjaan[10]. Eurostat on kerännyt kertomuksessa käytetyt tiedot kaikista jäsenvaltioista kansallisten tilastoviranomaisten kautta, ja ne ovat saatavilla Eurostatin tietokannassa kohdassa ”Crime and criminal justice”.[11]

2. IHMISKAUPAN SUUNTAUKSET EUROOPAN UNIONISSA

2.1. Uhrit (sukupuoli, ikä, kansalaisuus)

Raportointikaudella 2021–2022[12] EU:ssa rekisteröitiin **17 248 ihmiskaupan uhria**. Tämä tarkoittaa **20,5 prosentin lisäystä** vuosiin 2019–2020 (14 311) verrattuna.[13] Pelkästään vuonna 2022 rekisteröityjä uhreja oli 10 093, mikä on 41 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021 (7 155) ja suurin määrä vuoden 2013 jälkeen. Tämä johtuu todennäköisesti ihmiskauppaa koskevan yleisen tietoisuuden lisääntymisestä. Jäsenvaltioiden yhteisillä usean viraston toimilla Ukrainaan kohdistunutta hyökkäystä pakenevien ihmisten suojelemiseksi on ollut odottamaton myönteinen vaikutus myös muita kansallisuuksia edustavien salakuljetuksen uhrien havaitsemiseen.

Edellisten vuosien tavoin **uhrien todellinen määrä on todennäköisesti huomattavasti suurempi** kuin raportoitujen tietojen perusteella näyttää, sillä tilastoissa otetaan huomioon vain rekisteröivien yhteisöjen tietoon tulevat uhrit, minkä vuoksi moni uhri jää havaitsematta.

Ihmiskaupalla on edelleen **merkittävä sukupuoliulottuvuus**. Vuosina 2021–2022 kaikista uhreista EU:ssa 65 prosenttia oli naisia ja tyttöjä.[14] Valtaosa seksuaalisen hyväksikäytön uhreista oli naisia (92 %). Heistä 68 prosenttia oli naisia ja 24 prosenttia tyttöjä. Työvoiman hyväksikäytön kohteeksi joutuneista suurin osa oli miehiä (70 %).

[9] Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE), vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisten tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaava Euroopan unionin virasto (eu-LISA), Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virasto (Eurojust), Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirasto (Europol), Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA), Euroopan raja- ja merivartiovirasto (Frontex), Euroopan unionin turvapaikkavirasto (EUAA) ja Euroopan työviranomainen (ELA).

[10] SWD(2025) 4.

[11] Eurostat on kerännyt tietoja vuodesta 2021 lähtien.

[12] Huomautus: Luvut on mukautettu vastaamaan vain tietoaineiston tunnettuja arvoja, eivätkä ne sisällä arvioita tai tuntemattomia arvoja. Tällä mukautuksella varmistetaan esitettävien tietojen tarkkuus ja luotettavuus. Edellisten kertomusten ja nykyisten lukujen väliset ristiriidat johtuvat tästä tarkennusprosessista.

[13] Havaittujen uhrien määrä kasvoi vuonna 2022 maailmanlaajuisesti 25 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna.

[14] Maailmanlaajuisesti oli havaittavissa sama suuntaus, sillä suurin osa ihmiskaupan uhreista oli naisia ja tyttöjä, joiden osuus vuonna 2022 havaituista uhreista oli 61 prosenttia.

Rekisteröidyistä uhreista 46 prosenttia oli EU:n kansalaisia ja 54 prosenttia kolmansien maiden kansalaisia. Tässä on tapahtunut muutosta verrattuna vuosiin 2019–2020, jolloin enemmistö rekisteröidyistä uhreista oli EU:n kansalaisia (55 %). Ihmiskaupan uhrien kansalaisuuden osalta viisi merkittävintä EU:n jäsenvaltiota olivat Romania, Ranska, Unkari, Bulgaria ja Saksa ja viisi merkittävintä EU:n ulkopuolista valtiota Nigeria, Ukraina, Marokko, Kolumbia ja Kiina. Kaikista uhreista 34 prosenttia oli sen maan kansalaisia, jossa heidät rekisteröitiin (maan sisäinen ihmiskauppa). Bulgariassa, Romaniassa, Unkarissa, Slovakiassa ja Latviassa lähes kaikki uhrit olivat niiden omia kansalaisia.

2.2. Ihmiskauppa seksuaalista hyväksikäyttöä varten

Ihmiskauppa **seksuaalista hyväksikäyttöä** varten oli edelleen **yleisin hyväksikäytön muoto** EU:ssa vuosina 2021–2022 (49 % uhreista), vaikka sen suuntaus olikin hieman laskeva (aiemmin 51 %).

Yleisin tapa rekrytoida nuoria naisia ja tyttöjä seksuaaliseen hyväksikäyttöön oli edelleen loverboy-menetelmä.[15] Ihmiskauppiaat muodostavat usein romanttisia suhteita verkossa, luovat tunneriippuvuutta ja houkuttelevat uhreja hyväksikäytettäviksi. Useimmat jäsenvaltiot ja Europol ovat vahvistaneet sosiaalisen median, erityisesti treffisovellusten, seuralaispalvelusivustojen ja aikuisviihdesivustojen, yleisen roolin seksuaaliseen hyväksikäyttöön tähtäävässä värväyksessä.

Uhreja värvätään myös EU:n ulkopuolisista maista näennäisesti työhön, mutta heidät pakotetaan maahantulonsa jälkeen prostituutioon. Esimerkiksi kiinalaisten naisten seksuaaliseen hyväksikäyttöön tähtäävää ihmiskauppaa on järjestetty joissakin EU-maissa ja Kiinassa toimivien hajautettujen puhelinpalvelukeskusten kautta. Puhelinpalvelut toimivat keskuksina, jotka hallinnoivat uhrien verkkomainontaa eri maissa, tekevät ajanvarauksia seksuaalipalveluihin ja määrittävät niille hinnat sekä siirtävät rahaa laittomien tuottojen rahanpesusta vastaaville jäsenille.[16]

Latinalaisamerikkalaisten naisten ja transsukupuolisten ihmisten seksuaaliseen hyväksikäyttöön tähtäävän ihmiskaupan lisääntymisestä raportoivat useammat jäsenvaltiot[17] kuin edellisellä raportointikaudella. Europolin mukaan Latinalaisesta Amerikasta lähtöisin olevat uhrit saapuvat EU:hun eri rajanylityspaikkojen kautta hyödyntäen toisinaan viisumivapausjärjestelmiä, minkä jälkeen heidät siirretään niihin paikkoihin, joissa hyväksikäyttö tapahtuu. Esimerkiksi vuoden 2022 tilastot osoittavat, että Puolassa tunnistettujen Latinalaisesta Amerikasta (pääasiassa Kolumbiasta, Guatemalasta, Venezuelasta, Meksikosta ja Perusta) lähtöisin olevien ihmiskaupan uhrien määrä kasvoi 476 prosenttia vuoteen 2021 verrattuna. Monissa jäsenvaltioissa[18] on havaittu myös Saharan eteläpuolisesta Afrikasta, kuten Nigeriasta, Kongon demokraattisesta tasavallasta, Kamerunista, Somaliasta, Norsunluurannikolta ja Keniasta, lähtöisin olevia seksuaalisen hyväksikäytön uhreja.

2.3. Ihmiskauppa työvoiman hyväksikäyttöä varten

[15] Unkari, Saksa, Belgia, Itävalta, Kreikka, Bulgaria, Eurojust, Europol ja EMPACT.
[16] Ks. lisätietoja: First forensic sprint at Europol to speed up human trafficking investigations | Europol (europa.eu).
[17] Viro, Belgia, Ranska, Kreikka, Irlanti, Alankomaat, Portugali, Puola, Malta, Espanja ja Europol.
[18] Itävalta, Kreikka, Irlanti, Latvia, Italia, Portugali, Ruotsi, Malta ja Tanska.

Työvoiman hyväksikäyttöä varten tapahtuva ihmiskauppa oli vuosina 2021–2022 EU:ssa edelleen **toiseksi yleisin** ihmiskaupan muoto (37 % uhreista). Se oli pääasiallinen hyväksikäytön muoto neljässä jäsenvaltiossa[19]. Työvoiman hyväksikäytön uhrien määrä **kasvoi 51 prosenttia** vuosina 2021–2022 (5 940) verrattuna edelliseen raportointikauteen (3 940).[20] Vuonna 2022 seksuaalisen hyväksikäytön ja työvoiman hyväksikäytön osuudet olivat yhtä suuret (41 %). Suurin osa (70 %) uhreista oli miehiä. EU:ssa vuosina 2021–2022 rekisteröityjen EU-maista (46 %) ja EU:n ulkopuolisista maista (54 %) lähtöisin olevien uhrien osuudet olivat lähes yhtä suuret kuin edellisellä raportointikaudella.[21]

Monet jäsenvaltiot ja Europol ovat korostaneet, että värväys tapahtuu verkossa vilpillisillä työpaikkailmoituksilla. Saksassa on havaittu, että loverboy-menetelmää on käytetty uhrien värväykseen myös työvoiman hyväksikäyttöä varten.

Hyväksikäytön kannalta riskialttiita aloja ovat muun muassa rakennusala, maatalous, metsätalous, elintarvikkeiden jalostusala, kokoonpanolinjat, vieraanvaraisuusala, vähittäiskauppa, autopesulat, kauneus- ja siivouspalvelut, kuljetusala ja kotitalousala.[22] Hyväksikäyttö on viime aikoina yleistynyt esimerkiksi kotitalous- ja hoivapalveluissa sekä pakettipalveluissa. Portugalissa ja Belgiassa hyväksikäyttö on lisääntynyt erityisesti jalkapalloilussa.[23] Nuoria jalkapallonpelaajia on houkuteltu näihin maihin lupaamalla sopimuksia, kehitysmahdollisuuksia ja tulevaisuudennäkymiä jalkapallouralla. Heille on maksettu palkkaa hyvin vähän tai ei ollenkaan, heidät on pakotettu työskentelemään, he ovat joutuneet elämään epävarmoissa oloissa, heiltä on otettu passit pois eivätkä he ole saaneet poistua hyväksikäyttäjän tiloista.[24]

Rakennusalalla, elintarvikkeiden jalostuksessa ja kuljetusalalla hyväksikäyttöön osallistuu suuria ja keskisuuria yrityksiä ja uhreja voi olla merkittävä määrä, kun taas kauneus-, vieraanvaraisuus- ja autopesulapalveluja tarjoavat usein pienet ja mikroyritykset sekä perheyritykset, ja niissä uhreja on vähemmän. Uhrien suuri määrä raportointikaudella johtuu myös muutamasta korkean profiilin tutkimuksesta, joissa löydettiin huomattava määrä mahdollisia uhreja pääasiassa Belgiasta monikansallisen kemikaaliyrityksen rakennustyömaalta[25] ja Saksasta juoma-alan logistiikkapalveluista, joista pelastettiin 555 mahdollista uhria[26].

Uhrien kansallisuus ja profiili ovat pitkälti kytköksissä siihen, millä alalla hyväksikäyttöä tapahtuu. Aasiasta[27], Pohjois-Afrikasta[28] ja Itä-Euroopasta[29] lähtöisin olevat miehet työskentelevät tyypillisesti rakennustyömailla ja maataloudessa, kun taas itäeurooppalaiset (valkovenäläiset, ukrainalaiset ja puolalaiset) työskentelevät kuljetusalalla. Vietnamilaisia

[19] Belgia, Latvia, Luxemburg ja Portugali.
[20] Pakkotyötä varten käytävän ihmiskaupan uhrien määrä kasvoi 47 prosenttia koko maailmassa vuosina 2019–2022.
[21] Työvoiman hyväksikäyttöä varten tapahtuvan ihmiskaupan rekisteröidyistä uhreista viiden prosentin kansalaisuudeksi ilmoitettiin ”muu”.
[22] Europol.
[23] El Dourado -tapaus Portugalissa ja Corr. Bruxelles francophone, 4 novembre 2019, 69ème ch. (par défaut et appel). Voy. Myria, Rapport annuel Traite et trafic des êtres humains 2020, Derrière des portes closes, pp. 90-91 et le site internet de Myria (jurisprudence), Bruxelles, 27 juin 2022, 11ème ch.
[24] Ihmiskaupan vähentämiseksi FIFA uudisti vuonna 2022 siirtojärjestelmää, johon kuuluu sellaisen sähköisen passin myöntäminen, josta selviää pelaajan rekisteröintihistoria 12-vuotiaasta lähtien.
[25] Rapport annuel d’évaluation 2023 | Traite et trafic des êtres humains (myria.be).
[26] BKA - Bundeslagebilder Menschenhandel - Bundeslagebild Menschenhandel und Ausbeutung 2022.
[27] Bangladesh, Pakistan, Turkki ja Nepal.
[28] Marokko.
[29] Ukraina, Unkari ja Bulgaria.

ja thaimaalaisia naisia käytetään hyväksi kauneushoitoloissa ja kynsistudioissa, kun taas intialaiset ja tietyistä Afrikan maista lähtöisin olevat naiset joutuvat hyväksikäytön uhreiksi kotitalousalalla. Lapsityövoima on EU:ssa tyypillistä perheissä tai perheyrityksissä. Lapsia käytetään hyväksi vieraanvaraisuus-, maatalous-, rakennus- ja siivouspalveluissa. Monet lapset hoitavat myös kotonaan vanhoja tai sairaita perheenjäseniään.[30]

Jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet kausityöntekijöiden erityisistä haavoittuvuuksista.[31] Uhrit viedään syrjäisille maatiloille, joilla he asuvat ja työskentelevät. He myös maksavat majoituksesta, joka on useimmiten epävarmaa ja ahdasta. He joutuvat tilanteeseen, jossa he ovat täysin riippuvaisia työnantajastaan, koska heidän taloudelliset resurssinsa ovat niukat ja kielitaitonsa puutteellinen. Tilojen huonon saavutettavuuden ja sijainnin vuoksi työsuojelutarkastusten tekeminen ja uhrien havaitseminen on haastavaa.[32]

Hyväksikäytön esiintyminen ei ole kiinni yritysten koosta, voitosta tai organisaatiosta. Tutkimukset ovat osoittaneet, että ihmiskaupan harjoittajien toiminta on erittäin pitkälle kehittynyttä, niiden yritysrakenteet ovat monimutkaisia ja ne ovat erikoistuneet värväyksen, matkojen ja majoituksen järjestämiseen. Niillä on satojen, lähes kaikista maanosista lähtöisin olevien henkilöiden henkilöllisyystodistuksia. Työvoiman hyväksikäyttöä varten käytävä kauppa kytkeytyy usein muihin rikoksiin, kuten vero- ja sosiaaliturvapetoksiin, asiakirjapetoksiin tai vakaviin työsuhde- ja sosiaaliturvalainsäädännön rikkomuksiin. Järjestäytyneet rikollisverkostot käyttävät uhrien hallintaan myös fyysisiä tai psyykkisiä uhkauksia sekä henkilöllisyystodistusten ja puhelinten hävittämistä. Suurin osa uhreista ei puhu vastaanottavan maan kieltä, ei halua tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa eikä välttämättä koe itse olevansa uhreja. Hyväksikäyttäjät pakottavat usein uhrinsa avaamaan pankkitilin, jonka kautta he ottavat haltuunsa uhrien palkat ja varat.[33]

2.4. Ihmiskauppa muita hyväksikäytön muotoja varten

Raportointikaudella muuta kuin seksuaalista ja työvoiman hyväksikäyttöä varten tapahtuvan ihmiskaupan osuus kaikista uhreista oli **14 prosenttia**.[34] Näitä hyväksikäytön muotoja ovat muun muassa rikollisuuteen ja kerjäämiseen pakottaminen, laiton elinten poistaminen ja ”muut” muodot.

Vaikka **rikollisuuteen pakottaminen** muodosti vain kolme prosenttia kaikista EU:ssa vuosina 2021–2022 rekisteröidyistä tapauksista, jotkin jäsenvaltiot[35] ilmoittivat tämän hyväksikäytön muodon lisääntyneen. Rikollisuuteen pakottaminen liittyy usein varkauksiin, pikkurikollisuuteen, taskuvarkauksiin, myymälävarkauksiin ja huumeiden myyntiin. Jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet myös rikollisuuteen pakotettuna tehtyjen verkkopetosten lisääntymisestä ja sosiaaliturvapetoksista.[36] Ne ovat myös raportoineet, että rikollisjoukot käyttävät entistä enemmän hyväksi lapsia taskuvarkauksissa, ryöstöissä ja huumekuriireina.[37] Rikollisjoukot ovat käyttäneet hyväksi haavoittuvassa asemassa olevia nuoria poikia (lähinnä maahanmuuttajataustaisia) pakottamalla heidät toimimaan

[30] Kinderarbeit – Fakten und Forderungen | terre des hommes (tdh.de).
[31] Itävalta, Suomi, Irlanti, Portugali, Ruotsi ja Europol.
[32] Suomi, Ruotsi ja Portugali, vuotuinen turvallisuuskertomus 2022.
[33] Europol.
[34] Vuosina 2019–2020 muiden hyväksikäytön muotojen osuus EU:n ihmiskauppatapauksista oli 11 prosenttia.
[35] Esimerkiksi Belgia, Kroatia, Kypros, Latvia ja Espanja.
[36] Irlanti ja Slovenia.
[37] Esimerkiksi Viro ja Ranska.

huumekuriireina, työskentelemään kannabisviljelmillä, tekemään ryöstöjä tai jopa ampumaan ja tekemään muita väkivallantekoja. Europol tuki lokakuussa 2023 Serbian poliisia, kun tämä hajotti pakkoavioliittoon tai kerjäämiseen ja rikollisuuteen pakottamiseen tähtäävää lapsikauppaa harjoittavan rikollisverkoston. Rikolliset ja uhrit olivat 5–17-vuotiaita ja samojen perheiden jäseniä. Tutkimukseen osallistuivat Itävalta, Ranska ja Saksa.[38]

Useissa jäsenvaltioissa esiintyy edelleen **kerjäämiseen pakottamista** (2 %) hyväksikäytön muotona. Portugalissa se oli kolmanneksi yleisin hyväksikäytön muoto. Uhrien joukossa oli pääasiassa alaikäisiä Romanian, Bulgarian, Slovakian ja Unkarin kansalaisia, myös romanien etniseen ryhmän kuuluvia.

Useat jäsenvaltiot[39] ovat ilmoittaneet **pakko- ja lumeavioliittoihin** liittyvästä ihmiskaupasta, joka kohdistuu etnisiin vähemmistöihin, kuten romaneihin, ja maahanmuuttajataustaisiin lapsiin (pääasiassa tyttöihin). Pakkoavioliitto liittyy usein myös moniin muihin hyväksikäytön muotoihin, kuten seksuaaliseen hyväksikäyttöön, työvoiman hyväksikäyttöön tai kerjäämiseen pakottamiseen.[40]

Uutena ihmiskaupan muotona esiin on noussut **sijaissynnytykseen liittyvä hyväksikäyttö**. Rikolliset käyttävät haavoittuvassa asemassa olevia naisia hyväksi sijaissynnyttäjinä. Välittäjät (kuten hedelmättömyysklinikat) osallistuvat järjestäytyneeseen, rajat ylittävään rikollisuuteen, koska ne saavat siitä erittäin suuria voittoja. Kreikan poliisi hajotti järjestäytyneen rikollisryhmän, joka käytti Itä-Euroopan maista[41] tulevia naisia hyväksi munasolujen keräämisessä ja sijaissynnytyspalveluissa.

Bulgaria, Kreikka ja Slovakia ovat ilmoittaneet epäillystä **elinten poistamiseen** tähtäävästä ihmiskaupasta, johon liittyy myös solujen, kudosten ja veren poistamista elinkauppaa varten. Lisäksi Kreikan mukaan munasolujen poistaminen hedelmöityshoidon yhteydessä tarkoittaa elinten poistamista. Tämän hyväksikäytön muodon osuus EU:ssa rekisteröidyistä tapauksista oli vuosina 2021–2022 alle yksi prosentti.

2.5. Lapsikauppa

Lapsikauppa on nopeasti kasvava, monitahoinen ihmiskaupan muoto. Se on vakava ihmisten hyväksikäytön muoto, joka tarkoittaa lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, lasten hyväksikäyttöä ja lasten oikeuksien loukkaamista. Vuosina 2021–2022 lapsiuhreista oli EU:n kansalaisia 81 prosenttia (2 401 lasta) ja 88:aa prosenttia (2 120:tä lasta) käytettiin hyväksi siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalaisia he olivat. Kaikista EU:ssa rekisteröidyistä uhreista lapsia oli lähes viidesosa (19 %). Lapsiuhrien osuus pieneni vuosina 2021–2022 kolme prosenttia verrattuna vuosiin 2019–2020.[42] Jotkin jäsenvaltiot ilmoittivat hyvin vähäisiä lapsiuhrien määriä.[43] Rekisteröityjen lapsiuhrien määrän väheneminen voi liittyä verkossa tapahtuvan seksuaalisen hyväksikäytön lisääntymiseen, koska siinä monet uhrit jäävät piiloon. Kaikissa jäsenvaltioissa lapsiuhreja ei rekisteröidä ihmiskaupan uhreiksi, jotta he saisivat lapsille tarkoitettua kattavampaa tukea. Siksi hyväksikäytön lapsiuhrien todellista määrää ei tiedetä ja voi olla, että osa heistä jää ilmoittamatta. Uhreilla on yleensä

[38] Ks. lisätietoja: Human trafficking ring exploiting children halted in Serbia | Europol (europa.eu).
[39] Slovenia, Slovakia, Espanja, Kroatia, Latvia, Kreikka ja Liettua.
[40] Kreikka.
[41] Enimmäkseen Georgiasta ja Albaniasta.
[42] Sitä vastoin havaittujen lapsiuhrien määrä maailmassa kasvoi 31 prosenttia vuonna 2022 vuoteen 2019 verrattuna.
[43] Belgia, Espanja, Irlanti ja Itävalta.

vaikea sosiaalinen tausta ja perhetausta. Heillä on heikko itsetunto tai psyykkisiä ongelmia. He kokeilevat usein huumeita ja ovat alttiita lyhyt- tai pitkäaikaisesti fyysisille, henkisille, psykologisille ja muille vaikeille kehitysongelmille. Asuin- tai hoitolaitoksissa olevat lapset ovat erityisen alttiita ihmiskaupalle.

Lapsikauppaa harjoitetaan EU:ssa **kaikenlaista hyväksikäyttöä** varten: pääasiassa seksuaalista hyväksikäyttöä mutta myös rikollisuuteen ja kerjäämiseen pakottamista, pakkoavioliittoja ja työvoiman hyväksikäyttöä varten.[44] Digitalisaatio on johtanut ihmiskauppaan johtavan alaikäisten prostituution huolestuttavaan lisääntymiseen. Uhrit ovat usein lapsia, jotka ovat hyvin aktiivisia sosiaalisissa verkostoissa ja pelisivustoilla ja kiinnittävät siksi ihmiskauppiaiden huomion. Taskurahahyväksikäyttöä alkoi esiintyä covid-19-pandemian aikana, kun ihmiskauppiaat houkuttelivat verkossa nuoria tyttöjä täydentämään taskurahojaan prostituutiolla. Tämä johti tyttöjen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Tämä rikollisuuden muoto levisi Saksassa niin laajalle, että lainvalvontaviranomaiset antoivat sille oman nimen.[45]

Ranskan Trocadero-tapaus on esimerkki siitä, miten rikollisuuteen pakottaminen määritettiin ensimmäisessä oikeusasteessa yhdeksi ihmiskaupan tarkoituksista. Seitsemän algerialaista ihmiskauppiasta teki 17:stä ilman huoltajaa olevasta alaikäisestä huumeiden väärinkäyttäjiä ja huumeriippuvaisia ja pakotti nämä tekemään rikoksia, kuten varkauksia, kuuluisalla Trocadero-aukiolla Pariisissa.[46]

2.6. Muuttoliikkeeseen liittyvä ihmiskauppa

EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten osuus ihmiskaupan uhreista kasvoi raportointikaudella niin, että se on jo yli puolet. Vuosina 2021–2022 rekisteröidyistä uhreista 46 prosenttia oli EU:n kansalaisia ja **54 prosenttia EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisia**. Tässä on tapahtunut muutosta verrattuna vuosiin 2019–2020, jolloin enemmistö rekisteröidyistä uhreista oli EU:n kansalaisia (55 % EU:n kansalaisia ja 45 % kolmansien maiden kansalaisia).

EU:n ulkopuolisista maista lähtöisin olevien uhrien kansallisuus ja sukupuoli ovat pitkälti kytköksissä siihen, mistä hyväksikäytön muodosta on kyse. Nigeriasta, Kamerunista, Kiinasta ja Latinalaisen Amerikan maista lähtöisin olevat uhrit ovat pääasiassa naisia, ja he ovat ihmiskaupan kohteena seksuaalista hyväksikäyttöä varten, kun taas Marokosta, Bangladeshista, Pakistanista, Filippiineiltä, Algeriasta ja Intiasta tulevat uhrit ovat pääasiassa miehiä ja työvoiman hyväksikäytön kohteita.

Viime vuosina väkivaltaiset afrikkalaiset rikollisryhmät ovat pakottaneet prostituutioon monia Kyprokseen ja Kaakkois-Euroopan maihin saapuneita afrikkalaisia naisia ja tyttöjä. Esimerkiksi nigerialaisia, kongolaisia, kamerunilaisia ja muita afrikkalaisia naisia saapui opiskelijaviisumeilla Kyproksen hallituksen hallintaan kuulumattomalle alueelle ja päätyi prostituoiduiksi yksityisasunnoissa, baareissa ja yökerhoissa.[47] Vastaavasti Latinalaisesta Amerikasta ja Ukrainasta saapuu naisia EU:hun laillisesti lyhyeksi ajaksi ja ryhtyy prostituoiduiksi näennäisesti laillisilla sopimuksilla. Tämä johtaa usein hyväksikäyttöön parittajien tiukassa valvonnassa niin, että naisten poistumista parittajan tiloista rajoitetaan.

[44] Europol ja EMPACT OA 2.8.
[45] 2022 Bundeslagebild des Menschenhandels (Bundeskriminalamt).
[46] L'Avis sur la traite à des fins de contrainte à commettre tout crime ou délit (A - 2024-2) (cncdh.fr).
[47] Frontexin tiedot.

Kiinasta ja Latinalaisen Amerikan maista lähtöisin olevia ihmiskaupan uhreja saapuu kohdejäsenvaltioihin suoraan lentoteitse ja usein myös Länsi-Balkanin reitin kautta.[48]

Erityisen suuressa vaarassa joutua ihmiskaupan uhriksi ovat ilman huoltajaa olevat alaikäiset. Vuosina 2018–2022 Eurooppaan ilman huoltajaa saapuneiden alaikäisten määrä kasvoi merkittävästi vuosittain. Vuonna 2022 heitä oli 15 928. Pohjois-Afrikan ja Afganistanin salakuljetus- ja ihmiskauppaverkostot käyttävät hyväksi nuoria afganistanilaisia, marokkolaisia, algerialaisia ja tunisialaisia poikia ja pakottavat heidät prostituutioon tai seksuaaliseen väkivaltaan muuttoreitillään EU:hun. Hyväksikäyttö tapahtuu usein sosiaalisessa mediassa, ja sen tavoitteena on kiristää perheiltä rahaa.[49]

3. EU:N JA JÄSENVALTIOIDEN TOIMET IHMISKAUPAN TORJUMISEKSI

3.1. Kokonaisvaltainen lähestymistapa ihmiskaupan torjuntaan

Raportointikaudella ihmiskaupan torjuntaa koskevan EU:n strategian 2021–2025 neljällä osa-alueella ilmoitetut **lainsäädäntöaloitteet, taloutta koskevat aloitteet sekä operatiiviset ja poliittiset aloitteet** ovat edistyneet merkittävästi, ovat käynnissä tai on jo pantu täytäntöön. Yksi EU:n strategian ensisijaisista toimista on **direktiivin 2011/36/EU**[50] **arviointi**. Komissio on osoittanut merkittäviä puutteita 19. joulukuuta 2022 esitetyssä lainsäädäntöehdotuksessa[51], jonka lainsäätäjät hyväksyivät 13. kesäkuuta 2024 ja joka tuli voimaan 14. heinäkuuta 2024. Jäsenvaltioiden on saatettava uudet säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöään ja pantava ne täytäntöön 15. heinäkuuta 2026 mennessä.

Komissio perustaa **ihmiskaupan torjunnan keskuksen**, joka toimii kattofoorumina jäsenvaltioiden tukemiselle muutetun direktiivin ja strategian täytäntöönpanossa, suuntaviivojen laatimiselle, parhaiden käytäntöjen vaihtamiselle ja yhteistyön vahvistamiselle.

Tilastotietojen keräämisestä ja jakamisesta komission kanssa (Eurostat) tulee muutetun direktiivin myötä pakollista. Tietojen avulla saadaan selville, millainen tilanne on ja mitä toimia tarvitaan. Niistä on hyötyä myös, kun valmistellaan **kansallisissa strategioissa ja toimintasuunnitelmissa**[52] esitettyjä EU:n ja kansallisia painopisteitä sekä **ohjeita**, **pöytäkirjoja** ja **menettelyjä**[53], joiden tarkoituksena on tukea asiaankuuluvia sidosryhmiä uhrien havaitsemisessa, tunnistamisessa ja suojelemisessa. Muutettu direktiivi sisältää myös jäsenvaltioita koskevan uuden velvoitteen, jonka mukaan niiden on hyväksyttävä ja pantava täytäntöön **kansallinen ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma** viiden vuoden välein.

Tietoja hyödynnetään myös ihmiskaupan torjuntaan tarkoitettujen **taloudellisten resurssien** kohdentamisessa. Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston

[48] Europolin tiedot.
[49] EMPACT 2.8.
[50] SWD/2022/427 final.
[51] Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annetun direktiivin 2011/36/EU muuttamisesta (COM(2022) 732 final).
[52] Romania, Ranska, Italia, Kreikka, Slovenia, Tšekki ja Alankomaat.
[53] Saksa, Kroatia, Kreikka, Italia, Liettua, Luxemburg ja Latvia.

(AMIF)[54] ja sisäisen turvallisuuden rahaston (ISF)[55] kautta tarjottavan rahoituksen suunniteltu kokonaismäärä on noin 25 miljoonaa euroa vuosina 2021–2024[56]. Näihin 25 miljoonaan euroon sisältyivät esimerkiksi ISF-rahastosta viidelle kansainväliselle toimelle myönnetyt noin 3,8 miljoonaa euroa. Toimilla pyrittiin hajottamaan ihmiskauppiaiden rikollinen liiketoimintamalli vahvistamalla lainvalvontaa ja oikeudellisia toimia ihmiskaupan torjumiseksi erityisesti lasten ja työvoiman hyväksikäytön osalta.[57] Toinen esimerkki on se, että AMIF-rahastosta myönnettiin 4 miljoonaa euroa kuudelle kansainväliselle hankkeelle, jotka liittyvät kolmansien maiden kansallisten ihmiskaupan uhrien avustamiseen, tukemiseen ja kotouttamiseen.

Operatiivisesta näkökulmasta tarkasteltuna ihmiskaupan torjunta on sisällytetty kaikilta osin Euroopan monialaiseen rikosuhkien torjuntafoorumiin (EMPACT), joka tukee monialaisia toimia neuvoston EMPACT-syklin yhteydessä määrittämissä kymmenessä rikostorjunnan painopisteessä.[58] Sen tavoitteena on hajottaa rikollisverkostot, jotka harjoittavat ihmiskauppaa kaikenlaista hyväksikäyttöä varten. Strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi vuosina 2022–2025 toteutetaan EU:n virastojen tuella yhteensä 70 operatiivista toimea, kuten työvoiman hyväksikäyttöä, seksuaalista hyväksikäyttöä, rikollisuuteen pakottamista ja lapsikauppaa koskevia yhteisiä tutkintatoimia, ihmiskauppaan liittyvää talousrikostutkintaa sekä ihmiskauppaa koskevien operatiivisten ja strategisten tietojen keruuta ja vaihtoa.

Eurojust on antanut ihmiskauppatapauksissa tukea 66:lle yhteiselle tutkintaryhmälle.[59] Useat jäsenvaltiot[60] ovat raportoineet osallistumisestaan Eurojustin koordinoimiin yhteisiin tutkintaryhmiin sekä EU:n jäsenvaltioiden että EU:n ulkopuolisten maiden kanssa.

Ihmiskaupan torjuntaan tarvitaan **useita sidosryhmiä ja koordinoitua lähestymistapaa**. EU:n ihmiskaupan torjunnan koordinaattorin EU:n tason koordinointia[61] on vahvistettu muutetussa direktiivissä[62], jossa nimenomaisesti säädetään koordinoinnista kansallisten ihmiskaupan torjunnan koordinaattoreiden, riippumattomien elinten, EU:n virastojen ja keskeisten alalla työskentelevien kansalaisjärjestöjen kanssa.

Koordinointia käsitellään myös kansallisella tasolla. Muutetussa direktiivissä tehdään pakolliseksi **kansallisten ihmiskaupan torjunnan koordinaattorien** tehtävän

[54] AMIF – temaattisen välineen työohjelmat vuosiksi 2021–2022 ja 2023–2023 ovat saatavilla muuttoliike- ja sisäasioiden pääosaston verkkosivustolla: https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/asylum-migration-and-integration-funds/asylum-migration-and-integration-fund-2021-2027_fi.

[55] ISF – temaattisen välineen työohjelmat – ohjelmat vuosiksi 2021–2022 ja 2023–2025 ovat saatavilla muuttoliike- ja sisäasioiden pääosaston verkkosivustolla: https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/internal-security-funds/internal-security-fund-2021-2027_fi.

[56] Nämä 25 miljoonaa euroa ovat suunniteltu määrä, mutta toteutettu tai sidottu määrä voi olla erilainen. Määrä kattaa erityyppiset toimet, kuten unionin toimet, erityistoimet ja hankinnat.

[57] Luettelo AMIF- ja ISF-rahastoista rahoitetuista EU:n avustuksista on saatavilla EU:n rahoitus- ja tarjouskilpailuportaalin osiossa ”EU Funded projects” (europa.eu).

[58] Neuvoston päätelmät järjestäytyneen ja vakavan kansainvälisen rikollisuuden torjuntaa koskevien EU:n prioriteettien asettamisesta EMPACTia varten vuosiksi 2022–2025, https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8665-2021-INIT/fi/pdf. Ks. myös EU Policy Cycle - EMPACT | Europol (europa.eu).

[59] Ks. lisätietoja: Joint investigation teams | Eurojust | Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virasto (europa.eu).

[60] Bulgaria, Suomi, Saksa, Unkari, Italia, Liettua, Irlanti, Malta, Espanja, Romania, Slovakia ja Slovenia.

[61] EU Anti-Trafficking Coordinator - European Commission (europa.eu).

[62] Direktiivin 2024/1712/EU 20 artikla.

perustaminen, edellytetään riittävien resurssien antamista ja kuvataan tähän liittyvät tehtävät.[63] Lisäksi jäsenvaltioita kannustetaan perustamaan **riippumattomia kansallisia elimiä** seuraamaan ihmiskaupan vastaisten toimien täytäntöönpanoa ja vaikutuksia. Esimerkiksi Saksa nimesi maan ihmisoikeusinstituutin hoitamaan ihmiskauppaa käsittelevän riippumattoman kansallisen esittelijän tehtävää, mikä nostaa kansallisten esittelijöiden määrän EU:ssa 16:een.[64]

3.2. Ihmiskaupan ennaltaehkäisy

3.2.1 Rikollisuutta edistävän kysynnän vähentäminen

Kaikenlaista haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten hyväksikäyttöä edistää kysyntä, jota ihmiskauppiaat hyödyntävät. Useissa jäsenvaltioissa **lainsäädäntöä on muutettu**[65] seksuaalipalvelujen tai ihmiskaupan uhrien tarjoamien palvelujen käytön kriminalisoimiseksi, ja vastaavasta kriminalisoinnista on keskusteltu muissakin jäsenvaltioissa.

Vuonna 2022 neljä jäsenvaltiota raportoi yhteensä 51 epäillystä tekijästä ja kahdeksasta nostetusta syytteestä, jotka koskivat uhreilla teetettyjen palvelujen käyttöä. Kypros ilmoitti raportointikaudella, että yksi käyttäjä tuomittiin kolmen vuoden vankeusrangaistukseen seksuaalipalvelujen vastaanottamisesta ihmiskaupan uhrilta. Unkari puolestaan raportoi yhdestä tuomiosta, joka annettiin lapsiprostituutioon liittyvästä hyväksikäytöstä.

Jotta voidaan kehittää johdonmukainen toimintapolitiikka ihmiskauppaa edistävään kysyntään puuttumiseksi sekä vahvistaa ja yhdenmukaistaa kysynnän vähentämiseen tähtääviä rikosoikeudellisia toimia kaikissa jäsenvaltioissa, jäsenvaltioiden on muutetun direktiivin mukaan kriminalisoitava **hyväksikäytön uhrien tarjoamien palvelujen tietoinen käyttö**.[66] Muutetun direktiivin johdanto-osan kappaleissa annetaan ohjeita siitä, miten tietoisuus voidaan päätellä objektiivisten tosiseikkojen perusteella.[67] Direktiivi kattaa kaikki hyväksikäytön muodot, joissa palvelun tarjoaja on ihmiskaupan uhri. Sitä ei kuitenkaan sovelleta asiakkaisiin, jotka ostavat ihmiskaupan uhrien tuottamia tavaroita.

3.2.2 Oikeushenkilöihin kohdistetut ennaltaehkäisevät toimenpiteet

EU:n tasolla on hyväksytty useita lainsäädäntötoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on keskittyä yritysten, myös verkkoalustojen, vastuuseen kysynnän vähentämisestä ja mahdollisten ihmiskauppatapausten havaitsemisesta toiminnassaan ja toimitusketjuissaan.

Digipalvelusäädöksellä[68], joka hyväksyttiin 19. lokakuuta 2022, edistetään ihmiskauppaan liittyvän verkkosisällön havaitsemista, seurantaa ja poistamista.[69] Komissio on nimennyt erittäin suuria verkkoalustoja ja erittäin suuria hakukoneita, mukaan lukien neljä aikuisviihdeverkkosivustoa[70], joihin sovelletaan järjestelmäriskien

[63] Direktiivin 2024/1712/EU 19 artikla.
[64] Belgia, Tšekki, Suomi, Ranska, Saksa, Kreikka, Irlanti, Latvia, Liettua, Luxemburg, Alankomaat, Portugali, Romania, Slovakia, Espanja ja Ruotsi.
[65] Unkari, Saksa ja Alankomaat.
[66] Direktiivin 2024/1712/EU 18 a artikla.
[67] Direktiivin 2024/1712/EU johdanto-osan 27 kappale.
[68] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös) (EUVL L 277, 27.10.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).
[69] Digipalvelusäädöksen johdanto-osan 56 kappale.
[70] Pornhub, Stripchat, XVideos ja XNXX.

tunnistamista, arviointia ja vähentämistä, avoimuustoimenpiteitä, helposti käytettävissä olevia raportointivälineitä sekä valitusmenettelyjä koskevia tiukkoja velvoitteita. Kaikkien verkkoalustojen ja hakukoneiden on otettava käyttöön asianmukaisia toimenpiteitä, joilla varmistetaan alaikäisten korkeatasoinen yksityisyys ja turvallisuus. Jos ne tulevat tietoisiksi epäillyistä rikoksista, niiden on myös ilmoitettava tällaisesta laittomasta sisällöstä lainvalvontaviranomaisille. Lisäksi tieto- ja viestintäteknologian avulla harjoitetusta tai helpotetusta seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuli **muutetun ihmiskaupan vastaisen direktiivin** myötä **koventamisperuste**, joka saattaa johtaa ankarampiin rangaistuksiin, koska näissä tapauksissa otetaan huomioon tällaisen teknologian avulla tehdyn rikoksen moninkertaistuminen ja mahdollinen pitkäaikainen vaikutus uhreihin.

Direktiiviä 2011/36/EU täydentää 13. kesäkuuta 2024 annettu direktiivi **yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta**[71]. Siinä määritellään horisontaalinen kehys, jolla vahvistetaan sisämarkkinoilla toimivien yritysten ja niiden alihankkijoiden vaikutusta ihmisoikeuksien ja ympäristön kunnioittamiseen omien toimintojensa ja toimitusketjujensa kautta. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvien yritysten on sitouduttava toimintansa ihmisoikeuksiin ja ympäristöön aiheuttamien haitallisten vaikutusten yksilöimiseen, ehkäisemiseen, lieventämiseen ja selittämiseen, mikä koskee myös ihmiskauppaa.

Asetus pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltämisestä unionin markkinoilla[72] hyväksyttiin 27. marraskuuta 2024. Se kattaa pakkotyöllä tuotetut kotimaiset ja tuodut tuotteet. Asetus perustuu kansainvälisiin normeihin ja täydentää nykyisiä horisontaalisia ja alakohtaisia EU:n aloitteita, erityisesti huolellisuus- ja avoimuusvelvoitteita. Sen vankan ja riskiperusteisen täytäntöönpanokehyksen odotetaan tehostavan kieltoa.

Komissio esitteli lokakuussa 2023 EU:n **etenemissuunnitelman huumekaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi**[73]. Siinä ehdotetaan 17:ää operatiivista toimea neljässä pilarissa, joista yksi liittyy rikollisuuden ehkäisemiseen. Tässä etenemissuunnitelmassa asetetaan etusijalle sellaisten toimenpiteiden edistäminen, joilla ehkäistään rikollisjoukkojen harjoittamaa nuorten ja lasten värväämistä, koska rikollisverkostot, kuten huumekauppiaat, käyttävät haavoittuvassa asemassa olevia nuoria tai jopa lapsia hyväksi rikollisessa toiminnassaan, erityisesti huumekaupassa.[74] Jäsenvaltiot ovat jo toteuttaneet kansallisella tasolla toimenpiteitä velvoittaakseen yritykset noudattamaan asianmukaista huolellisuutta koko toimitusketjussaan mahdollisen työvoiman hyväksikäytön havaitsemiseksi ja ehkäisemiseksi.[75] Jotkin jäsenvaltiot ovat noudattaneet tai päivittäneet[76] vastuullista liiketoimintaa koskevia OECD:n toimintaohjeita monikansallisille yrityksille tai sisällyttäneet asiaa koskevia

[71] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2024/1760, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024, yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 ja asetuksen (EU) 2023/2859 muuttamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L, 2024/1760, 5.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj).

[72]Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/3015, annettu 27 päivänä marraskuuta 2024, pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltämisestä unionin markkinoilla ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta (EUVL L, 2024/3015, 12.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3015/oj).

[73] EU Roadmap to fight drug trafficking and organised crime (europa.eu).

[74] EUROPEAN CRIME PREVENTION CONFERENCE 2024 | EUCPN käsiteltiin nuorten hyväksikäyttöä rikollisissa tarkoituksissa, erityisesti huumekaupassa.

[75] Saksassa tuli 1. tammikuuta 2023 voimaan yritysten toimitusketjuihin liittyvää huolellisuusvelvoitetta koskeva laki. Irlanti pyrkii hyväksymään samankaltaista lainsäädäntöä. Lisäksi Saksa on perustanut maan kauppa- ja teollisuuskamariin palvelukeskuksen, joka antaa Saksaan sijoittautuneille yrityksille säännöllisesti tietoja työvoiman hyväksikäytön, pakkotyön ja ihmiskaupan riskeistä.

[76] Tšekki ja Suomi.

erityismääräyksiä ihmiskaupan torjuntaa koskeviin kansallisiin toimintasuunnitelmiinsa[77]. Osa jäsenvaltioista[78] on järjestänyt yrityksille huolellisuusvelvoitetta käsitteleviä konferensseja ja koulutusta, kun taas jotkin jäsenvaltiot ovat määränneet tiukempia sääntöjä ja rangaistuksia hyväksikäyttöä harjoittaville yrityksille[79] tai julkaisseet verkossa ohjeita työvoiman hyväksikäytön riskin minimoimiseksi[80].

Työvoiman hyväksikäyttöön liittyvien rikosten osalta Ranska on ottanut käyttöön ”mustan listan” järjestelmän eli työministeriön verkkosivustolla olevan julkaisun[81], joka sisältää tuomioistuimen lopullisia päätöksiä oikeushenkilöiden tuomitsemisesta.

3.2.3 Tiedotuskampanjat

Euroopan komissio käynnisti EU:n ihmiskaupan vastaisena päivänä 18. lokakuuta 2023 **kampanjan ”Tehdään loppu ihmiskaupasta. Katkaistaan näkymätön ketju.”**[82]. Kampanjan tavoitteena on lisätä tietoisuutta ihmiskaupasta, myös seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja työvoiman hyväksikäyttöön tähtäävästä. Ensimmäisessä vaiheessa komissio loi kampanjasivun, jolle se asetti verkkovideon ja verkkomateriaalia vapaasti kaikkien saataville kaikilla virallisilla kielillä. Toista vaihetta valmistellaan parhaillaan. Sen painopiste on jäsenvaltioissa, joissa on eniten uhreja, ja siinä esitellään ihmiskaupan eri muotoja.[83]

Myös EU:n virastot ovat osallistuneet tietoisuuden lisäämiseen raportointikaudella. Europol on julkaissut oppaan siitä, miten välttää hairahtuminen loverboy-huijaukseen[84]. Euroopan työviranomainen (ELA) puolestaan on laatinut videon ja useita esitteitä[85], joiden tarkoituksena on lisätä tietoisuutta työvoiman hyväksikäyttöön tähtäävän ihmiskaupan riskeistä. Se on myös korostanut tukevansa sovellettavan EU:n työlainsäädännön täytäntöönpanoa koordinoimalla samanaikaisia ja yhteisiä tarkastuksia.

Jäsenvaltiot[86] ovat toteuttaneet tiedotuskampanjoita muun muassa sosiaalisen median, videoiden, esitteiden, julisteiden, tiedotusvälineiden ja koulujen kautta. Jotkin jäsenvaltiot[87] ovat toteuttaneet tiedotuskampanjoita, jotka koskevat työntekijöiden oikeuksia ja turvallisia työmahdollisuuksia sekä työvoiman hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan riskejä. Useat jäsenvaltiot[88] ovat toteuttaneet tiedotuskampanjoita, jotka on suunnattu sosiaalisessa mediassa, treffisivustoilla ja seksipalvelujen mainosalustoilla liikkuville asiakkaille. Esimerkiksi Romania käynnisti kansainvälisen ennaltaehkäisevän

[77] Slovenia.
[78] Bulgaria, Suomi ja Puola.
[79] Bulgaria.
[80] Tanska.
[81] Liste des personnes morales condamnées pour travail illégal (travail-emploi.gouv.fr).
[82] Tehdään loppu ihmiskaupasta. Katkaistaan näkymätön ketju – Euroopan komissio (europa.eu). Kampanjan tavoitteena on i) kouluttaa yleisöä tunnistamaan ihmiskauppa ja raportoimaan siitä sekä ehkäisemään ihmiskaupan uhrien palvelujen käyttöä, ii) tiedottaa mahdollisille uhreille ihmiskaupan uhkista ja riskeistä ja estää heitä joutumasta uhreiksi, iii) tiedottaa työnantajille ihmiskaupasta ja estää heitä palkkaamasta ihmiskaupan kohteeksi joutuneita henkilöitä ja iv) tiedottaa ihmiskaupan uhreille heidän oikeuksistaan ja saatavilla olevasta avusta.
[83] Bulgaria, Espanja, Ranska, Unkari, Italia ja Alankomaat.
[84] How not to fall for the lover boy scam | Europol (europa.eu).
[85] Road to fair transport | European Labour Authority (europa.eu), EU for fair construction | European Labour Authority (europa.eu) ja Rights for all seasons | European Labour Authority (europa.eu).
[86] Belgia, Bulgaria, Kroatia, Suomi, Unkari, Luxemburg, Latvia, Malta, Alankomaat, Portugali, Romania ja Espanja.
[87] Itävalta, Bulgaria, Kroatia, Kypros, Tanska, Kreikka, Italia, Irlanti, Alankomaat, Puola ja Espanja.
[88] Romania, Unkari, Espanja, Ruotsi, Irlanti ja Puola.

kampanjan ”Ilman asiakkaita ei ole ihmiskauppaa!”, jonka Romanian ja Espanjan poliisit toteuttivat yhdessä. Slovakia suuntasi kampanjassaan pakkoavioliiton riskejä koskevan viestinsä erityisesti romaniyhteisölle romanikielellä.

Naisten suojelemista väkivallalta ja ihmiskaupan torjuntaa käsittelevä ministeriöiden välinen missio (MIPROF) toteutti vuoden 2024 Pariisin olympialaisten ja paralympialaisten yhteydessä kattavia toimenpiteitä ihmiskaupan ehkäisemiseksi. Niihin kuuluivat i) koulutus, joka järjestettiin yhteistyössä kansallisen tuomareiden koulutuslaitoksen kanssa ja jonka tavoitteena oli kouluttaa kaikki mahdollisia uhreja kohtaavat ammattilaiset ja varmistaa, että nämä ovat hyvin perillä asioista ja valmiita toimimaan, ii) yhteistyö yksityisen sektorin, erityisesti lyhytaikaisten vuokrausalustojen ja kuljetusyritysten[89], kanssa tietoisuuden lisäämiseksi ihmiskaupan riskeistä ja muodoista ja huolellisuusvelvoitteesta sekä iii) viestintäkampanja ulkomaisten matkailijoiden tietoisuuden lisäämiseksi ihmiskaupan riskeistä.[90]

3.2.4 Koulutus

Muutetulla direktiivillä kannustetaan edelleen erityiskoulutuksen tarjoamiseen. Direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltiot edistävät säännöllisen, erikoistuneen koulutuksen antamista ammattilaisille, jotka todennäköisesti joutuvat kohtaamaan mahdollisia ihmiskaupan uhreja, jotta heidän avullaan voidaan ehkäistä ja torjua ihmiskauppaa ja välttää toissijaista uhriksi joutumista. Jäsenvaltiot tarjosivat raportointikauden aikana eri sidosryhmille, kuten lainvalvonta- ja oikeusviranomaisille, rajavartijoille, turvapaikka- ja maahanmuuttoviranomaisille, terveydenhuollon ammattilaisille, sosiaalityöntekijöille, sosiaali- ja työsuojeluviranomaisille, konsulaattihenkilöstölle, kuntien henkilöstölle ja lentohenkilökunnalle, monenlaisia koulutustoimia, jotka auttavat niitä havaitsemaan ihmiskauppatapauksia, tunnistamaan mahdollisia uhreja, tekemään haastatteluja sekä tiedottamaan tukitoimenpiteistä ja ohjausjärjestelmistä.

EU:n tasolla useat virastot ovat kehittäneet kohdennettuja koulutustoimia. Euroopan unionin lainvalvontakoulutusvirasto (CEPOL) on tarjonnut koulutusta, jolla edistetään rikostutkijoiden verkoston toimintaa kaikissa EU:n jäsenvaltioissa ja tehostetaan rajat ylittävää operatiivista yhteistyötä. Monimuotoinen koulutustoiminta kattaa kriminalistiikan keskeiset näkökohdat, jotka liittyvät ihmiskaupan torjuntaan, erityisesti seksuaaliseen hyväksikäyttöön, kuten verkossa tapahtuvan ihmiskaupan, työvoiman hyväksikäytön sekä erityistutkintatekniikoiden ja talous- ja verkkotutkintatoimien integroinnin. Myös Euroopan työviranomainen (ELA) on toteuttanut useita koulutusmoduuleja ja laatinut työvoiman hyväksikäyttöä käsitteleviä koulutusoppaita työsuojeluviranomaisille. Perusoikeusvirasto (FRA) on myös laatinut työsuojelutarkastajien ja muiden työpaikkojen tarkastuselinten koulutusta koskevan koulutuskäsikirjan. Siinä esitellään EU:n lainsäädännön suojelunormeja, joilla turvataan oikeudet kolmansista maista tulleille työntekijöille, mukaan lukien kausityöntekijät, siirtotyöläiset, joilla on tilapäinen lupa, ja laittomat maahantulijat.[91]

[89] Airbnb, Gîtes de France, AirFrance, Vinci ja Volotea.
[90] Campagne de sensibilisation: Lutter contre l’achat d’actes sexuels et la traite des êtres humains pendant les Jeux Olympiques et Paralympiques de Paris 2024 | Égalité entre les femmes et les hommes (egalite-femmes-hommes.gouv.fr).
[91] How workplace inspectors can protect third-country workers’ rights - Training manual

Euroopan juridinen koulutusverkosto (EJTN)[92] on tarjonnut tuomareille ja syyttäjille koulutusta työvoiman hyväksikäyttöön liittyvistä oikeudellisista näkökohdista ja rikosoikeudellisten menettelyjen erityisistä haasteista.

CEPOL, ELA ja EJTN ovat myös yhdistäneet koulutustoimenpiteitä kiinnittäen erityistä huomiota uhrien suojeluun ja perusoikeuksiin.

3.3. Ihmiskauppiaiden rikollisen liiketoimintamallin hajottaminen

3.3.1 Tutkinnat

Ihmiskauppaa harjoittavat suuret järjestäytyneet rikollisryhmät sekä pienemmät verkostot tai jopa yksittäiset ihmiset. Europol totesi EU:ta eniten uhkaavia rikollisverkostoja käsittelevässä raportissaan[93], että seksuaalinen hyväksikäyttö oli ydintoimintaa 18 rikollisverkostossa, työvoiman hyväksikäyttö 13 rikollisverkostossa[94] ja muu ihmiskaupan muoto viidessä rikollisverkostossa. Lukuisissa rikollisverkostoissa ihmiskauppa on yhdistetty muihin rikollisuuden aloihin, kuten huumekauppaan, järjestäytyneeseen omaisuusrikollisuuteen, asiakirja- ja henkilöllisyyspetoksiin sekä maahantulijoiden salakuljetukseen. **Huumekaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumista koskevassa EU:n etenemissuunnitelmassa**[95] esitetyillä operatiivisilla toimilla pyritään hajottamaan näitä suuren riskin rikollisverkostoja, myös ihmiskauppaan osallistuvia.

Muutetulla direktiivillä vastataan muihin kehityskulkuihin ottamalla käyttöön useita uutuuksia, joiden tarkoituksena on kriminalisoida **uudet ihmiskaupan muodot**, määrätä ankarampia rangaistuksia sekä lisätä lainvalvonnan ja syytteeseenpanon asiantuntemusta ja valmiuksia jäsenvaltioissa. Direktiivissä mainitaan nimenomaisesti sijaissynnytys, pakkoavioliitto ja laiton adoptointi hyväksikäytön muodoiksi, joita voidaan pitää ihmiskauppana, jos määritelmän muut tunnusmerkit (teko ja keino) täyttyvät.

Lainvalvontayhteistyö jatkui tiiviinä vuosina 2021–2024[96] sekä EU:n että kansallisella tasolla, mikä näkyy siinä, että ihmiskaupasta **epäiltyjen henkilöiden** kokonaismäärä **kasvoi 16 prosenttia** edelliseen raportointikauteen verrattuna.[97] EU:n kansalaisten osuus kaikista EU:ssa vuonna 2022 rekisteröidyistä epäillyistä oli 72 prosenttia.

Ihmiskauppa on yksi **Euroopan monialaisen rikosuhkien torjuntafoorumin (EMPACT)** painopisteistä. Vuonna 2024 EMPACTin ihmiskaupan torjuntatoimet koostuvat 22 operatiivisesta toimesta. EMPACTin operatiiviset toimet osoittautuivat vuonna 2023 huomattavaksi menestykseksi: niiden tulokset paranivat tasaisesti yhteisen toiminnan päivien, operatiivisten työryhmien ja operatiivisten tulosten osalta. Näitä tuloksia olivat 7 536 (mahdollisen) uhrin ja yli 5 000 epäillyn tunnistaminen sekä 103 talousrikostutkinnan käynnistäminen ja 4 108 670 euron takavarikointi.[98]

---

[92] European Judicial Training Network (EJTN).

[93] Paljastamassa EU:ta eniten uhkaavia rikollisverkostoja | Europol (europa.eu).

[94] Työvoiman hyväksikäyttöön tähtäävää ihmiskauppaa harjoittavia rikollisverkostoja toimii pääasiassa Saksassa, Alankomaissa, Puolassa ja Ukrainassa. Tätä ihmiskaupan muotoa harjoittavissa verkostoissa yleisimmin edustettuina ovat Georgian, Romanian, Venäjän, Ukrainan ja Uzbekistanin kansalaiset.

[95] EU Roadmap to fight drug trafficking and organised crime (europa.eu).

[96] Vuonna 2023 Europol tuki 80:tä operatiivista kokousta, 23:a yhteistä operatiivista toimintapäivää ja kahta operatiivista työryhmää.

[97] Vuosina 2021–2022 rekisteröitiin 17 711 epäiltyä, kun taas vuosina 2019–2020 rekisteröitiin 15 214 epäiltyä ja vuosina 2017–2018 puolestaan 11 788 epäiltyä.

[98] empact-factsheets-2023.pdf (europa.eu).

EMPACT on tukenut myös innovatiivisia lähestymistapoja **digitaaliseen tutkintaan** erityisesti **hackathon-tapahtumien** muodossa. Näiden tapahtumien avulla voi voitu tunnistaa verkkoalustoja, joissa on harjoitettu seksuaalista tai työvoiman hyväksikäyttöä. Lisäksi niiden avulla jäsenvaltiot ovat voineet analysoida tutkinnan aikana takavarikoidusta mediasta saatujen digitaalisten tietojen suurta määrää. Vuonna 2022 toimeen osallistui 20 maata, ja vuonna 2023 määrä oli kasvanut jo 26 maahan ja vuonna 2024 kaikkiaan 27 maahan, ja mukana oli kumppaneita myös EU:n ulkopuolisista naapurimaista[99]. Sillä luotiin jäsennelty lähestymistapa ihmiskaupan verkkoulottuvuuteen värväyksestä mahdollisten uhrien tunnistamiseen ja hyväksikäyttöön sekä ihmiskauppiaiden ja rikollisryhmien havaitsemiseen. Ne ovat osoittautuneet erittäin hyödyllisiksi, koska hackathon-tapahtumien jälkeen liikenne tarkastetuilla verkkosivuilla on vähentynyt merkittävästi.

Hackathon-tapahtumilla on merkittävä osuus jäsenvaltioiden ihmiskaupan torjunnan asiantuntijoiden kouluttamisessa sellaisten digitaalisten välineiden käytössä, joita he voivat käyttää päivittäisessä työssään. Jäsenvaltiot[100] ovat ottaneet käyttöön erilaisia strategioita havaitakseen ihmiskauppatapaukset ja tutkiakseen niitä teknologian avulla. Tällaisia ovat muun muassa internetin (sekä pintaverkon että pimeän verkon) seuranta yhdistettynä reaaliaikaiseen julkisiin lähteisiin perustuvan tiedustelun analysointiin, hakurobottien käyttöönotto, peitetoimet sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien luominen aikuisviihdeverkkosivustojen tarjoajien ja lyhytaikaista vuokrausta harjoittavien yritysten kanssa.[101]

EU:n tasolla on pyritty parantamaan myös **talousrikostutkinnan** hyödyntämistä. Jäsenvaltiot ovat laatineet yhdessä Europolin kanssa EMPACT-kehyksen puitteissa käsikirjan, joka koskee talousrikostutkintaa ihmiskaupan tutkinnan yhteydessä. Lisäksi Europolin rahanpesun selvittelykeskuksen julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus (EFIPPP) on käynnistänyt toimintalinjan automaattista liiketoimien seurantaa koskevien indikaattoreiden kehittämiseksi.[102] Vaikka menetetyksi tuomitseminen lisääntyy, ihmiskaupparikoksiin liittyvien kattavien taloudellisten tietojen puuttuminen on Europolin mukaan merkittävä aukko tiedustelutiedoissa. Tähän haasteeseen vastaamiseksi lainvalvontaviranomaisten on lisättävä tietämystään, parannettava kansainvälistä yhteistyötä, investoitava erityisresursseihin sekä lisättävä rahoituslaitosten ja -yhteisöjen tietoisuutta näistä asioista.[103] Kansallisella tasolla jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet rahoitusalan kanssa tehtävän yhteistyön tiivistämisestä vahvistamalla ihmiskaupan indikaattoreita, luomalla julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia tai tekemällä säännöllisempää yhteistyötä[104].

Työvoiman hyväksikäytön ehkäisemiseksi ja vilpillisten työpaikkailmoitusten havaitsemiseksi EU:n tasolla Europol on julkaissut oppaan, jossa on yleisimpien indikaattorien selitykset.[105] Euroopan työviranomainen on tukenut jäsenvaltioiden työvoimaviranomaisia rajat ylittävissä, samanaikaisissa ja yhteisissä työsuojelutarkastuksissa, joita ne ovat tehneet lainvalvontaviranomaisten kanssa pimeän

[99] Ukraina, Moldova, Albania, Yhdistynyt kuningaskunta, Kosovo, Serbia.
[100] Irlanti, Espanja, Ranska, Kroatia ja Alankomaat.
[101] Itävalta, Unkari, Saksa, Ruotsi, Puola, Suomi, Kroatia ja Slovakia.
[102] EFIPPP:n kotisivu – EFIPPP.
[103] Europolin tiedot.
[104] Helena-hanke Unkarissa, Tanskassa, Belgiassa ja Itävallassa.
[105] How to spot fake job adverts | Europol (europa.eu).

työn torjumiseksi. Kahdessa EMPACTin operatiivisessa toimessa keskityttiin yksinomaan työvoiman hyväksikäyttöön, erityisesti uhrien tukeen ja maatalouteen, joka on suuren riskin ala.

Varojen takaisinhankinnasta ja menetetyksi tuomitsemisesta 24. huhtikuuta 2024 annetulla direktiivillä 2024/1260[106] vahvistetaan poliisin, syyttäjien ja tuomareiden valmiuksia jäljittää ja tuomita menetetyksi voitot, joita järjestäytyneet rikollisryhmät saavat laittomasta toiminnastaan, kuten ihmiskaupasta. Lisäksi direktiivillä vahvistetaan rajat ylittävää poliisiyhteistyötä tekemällä varojen jäljittämistä koskevan tutkinnan käynnistämisestä pakollista järjestäytynyttä rikollisuutta koskevissa tapauksissa. Se laajentaa tuomioistuinten mahdollisuuksia tuomita laiton omaisuus menetetyksi muun muassa tuomitsemalla selittämätön omaisuus menetetyksi ilman tuomiota, jos tuomioistuin on vakuuttunut siitä, että kyseinen omaisuus on peräisin rikollisesta toiminnasta. Kaiken tämän pitäisi auttaa häiritsemään järjestäytyneiden rikollisryhmien liiketoimintamalleja, hajottamaan niiden rakenteita ja estämään niitä jatkamasta rikollista toimintaa.

Uusitun **Schengenin tietojärjestelmän (SIS)**[107] toiminta alkoi 7. maaliskuuta 2023[108]. Yksi siinä käyttöön otetuista uusista kuulutusluokista ovat ”ennalta ehkäisevät kuulutukset” haavoittuvassa asemassa olevista henkilöistä, joiden matka olisi estettävä[109]. Haavoittuvassa asemassa olevia täysi-ikäisiä henkilöitä ja lapsia koskevien kuulutusten tallentaminen SIS-järjestelmään edellyttää toimivaltaisen kansallisen viranomaisen, kuten oikeusviranomaisen, päätöstä. Jos haavoittuvassa asemassa oleva täysi-ikäinen henkilö tai lapsi on vaarassa joutua ihmiskaupan uhriksi, hänen matkansa voidaan estää ja hänet tulisi sijoittaa suojelun piiriin. Toinen SIS-järjestelmän tärkeä piirre on uudentyyppisten biometristen tietojen (kuten kämmenjälkien, sormenjälkien ja rikospaikkakämmenjälkien sekä kadonneisiin henkilöihin liittyvien DNA-tietojen) lisääminen järjestelmään tallennettujen henkilöiden paikantamiseksi ja tunnistamiseksi.[110]

Vaikka rajat ylittävää yhteistyötä ja Europolin osallistumista tiettyihin monimutkaisempiin tutkimuksiin tiivistettiin vuosina 2021 ja 2022, Europolin tuottamien tilastojen ja Eurostatin julkaisemien virallisten tilastojen välillä on huomattavaa eroa erityisesti uhrien määrässä, iässä ja kansalaisuudessa, hyväksikäytön muodoissa ja epäiltyjen määrässä.

---

[106] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1260, annettu 24 päivänä huhtikuuta 2024, varojen takaisinhankinnasta ja menetetyksi tuomitsemisesta (EUVL L, 2024/1260, 2.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1260/oj). .

[107] Schengenin tietojärjestelmä – Euroopan komissio (europa.eu).

[108] Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2023/201, annettu 30 päivänä tammikuuta 2023, Schengenin tietojärjestelmän Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1861 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1862 mukaisen toiminnan aloituspäivämäärän vahvistamisesta (EUVL L 27, 31.1.2023, s. 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2023/201/oj).

[109] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1862, annettu 28 päivänä marraskuuta 2018, Schengenin tietojärjestelmän (SIS) perustamisesta, toiminnasta ja käytöstä poliisiyhteistyössä ja rikosasioissa tehtävässä oikeudellisessa yhteistyössä, neuvoston päätöksen 2007/533/YOS muuttamisesta ja kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1986/2006 ja komission päätöksen 2010/261/EU kumoamisesta (EUVL L 312, 7.12.2018, s. 56, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1862/oj).

[110] SIS-järjestelmää hallinnoi eu-LISA.

Näihin eroihin on objektiivisia syitä[111], mutta on korostettava, että jäsenvaltioita vaaditaan jakamaan asiaankuuluvat tiedot oikea-aikaisesti Europolin kanssa.

3.3.2 Syytteet ja tuomiot

Ihmiskaupasta syytteeseen asetettujen ja tuomittujen kokonaismäärä on kasvanut. Vuosina 2021–2022 ihmiskaupasta asetettiin syytteeseen yhteensä 8 804 henkilöä ja tuomittiin 4 728 henkilöä. Syytteet lisääntyivät 35 prosenttia[112] ja tuomiot 57 prosenttia[113] edelliseen raportointikauteen 2019–2020 verrattuna. Vuonna 2022 EU:n kansalaisten osuus kaikista syytteeseen asetetuista henkilöistä oli 81 prosenttia ja kaikista tuomituista 74 prosenttia. **Kokonaiskasvusta huolimatta syytteiden ja tuomioiden absoluuttinen määrä on kuitenkin edelleen alhainen**, erityisesti verrattuna rekisteröityjen uhrien ja epäiltyjen määrään.

Eurojustin koordinoimien tutkinta- ja syytetoimien määrä on vähentynyt vuodesta 2019[114], mikä voi olla merkki vaikeuksista tai jäsenvaltioiden tietämättömyydestä sen suhteen, miten tapaukset saatetaan tämän EU:n viraston koordinoitaviksi. Syynä voi olla myös se, että vie aikaa ja resursseja kerätä todisteita, jotta rikos tunnistetaan ihmiskaupaksi, mikä saattaa johtaa siihen, että jäsenvaltiot tutkivat näitä rikoksia ja panevat rikoksentekijöitä syytteeseen ennemmin muiden rikosten yhteydessä.

Jotkin jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimenpiteitä syytteeseenpanon tehostamiseksi koulutuksen, ohjeiden ja yhdenmukaisten käytäntöjen avulla.[115] EU:n tasolla **ihmiskaupan torjuntaan erikoistuneiden syyttäjien työryhmä** on kokoontunut perustamisensa jälkeen raportointikaudella kolme kertaa (kerran vuodessa)[116] Eurojustin ja EU:n ihmiskaupan torjunnan koordinaattorin toimiessa yhteispuheenjohtajina. Kokouksiin on osallistunut jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden syyttäjiä. Niissä on kehitetty asiantuntemusta ja tehostettu oikeudellista yhteistyötä ihmiskaupan torjumiseksi erityisesti digitaalisessa ja taloudellisessa tutkinnassa. Niiden aiheena ovat olleet työvoiman hyväksikäyttö, seksuaalinen hyväksikäyttö ja sijaissynnytyksen hyväksikäyttö. Syyttäjien ja tuomareiden koulutuksesta on keskusteltu myös yhdessä CEPOLin ja Euroopan oikeudellisen koulutusverkoston kanssa.

3.4. Uhrien varhainen tunnistaminen, avustaminen ja suojelu

Ihmiskaupan vastaisessa direktiivissä säädetään uhrilähtöisestä, sukupuoli- ja lapsinäkökulman huomioon ottavasta lähestymistavasta, joka hyödyttää kaikkein heikoimmassa asemassa olevia, myös vammaisia ja maahantulijoita. **Muutetussa direktiivissä** otetaan käyttöön useita uudistuksia, jotka **edistävät merkittävästi uhrien**

[111] Uhrien rekisteröinnistä vastaavat jäsenvaltioiden eri viranomaiset ja organisaatiot osana virallista tilastointia, kun taas Europolille tapauksista ilmoittavat vain lainvalvontaviranomaiset. Kansalliset lainvalvontaviranomaiset eivät yleensä ilmoita Europolille kansallisista tapauksista vaan ainoastaan tapauksista, joilla on rajat ylittävä ulottuvuus.

[112] Syytettyjä oli 6 539 henkilöä vuosina 2019–2020 ja 8 804 henkilöä vuosina 2021–2022. Tietoa syytettyjen määrästä ei saatu Saksasta eikä Italiasta koko ajanjaksolta eikä Kyproksesta vuosilta 2019 ja 2020.

[113] Syytettyjä oli 3 019 henkilöä vuosina 2019–2020 ja 4 728 henkilöä vuosina 2021–2022. Tietoa tuomittujen määrästä ei saatu Belgiasta vuosilta 2020 ja 2022 eikä Italiasta vuosilta 2019 ja 2020.

[114] Määrä oli 183 vuonna 2019, 163 vuonna 2020 ja 140 vuonna 2021. Vuonna 2022 uusia ihmiskauppatapauksia oli 122, vuonna 2023 vain 113.

[115] Kroatia ja Unkari.

[116] 14. kesäkuuta 2022, 28. ja 29. kesäkuuta 2023 ja 26. ja 27. kesäkuuta 2024.

oikeuksia. Siinä edellytetään muun muassa, että jäsenvaltiot perustavat kansallisia ohjausjärjestelmiä, joiden olisi muodostettava avoin, helposti saatavilla oleva ja yhdenmukaistettu kehys helpottamaan ja tehostamaan uhrien ohjaamista asiasta vastaavien kansallisten järjestöjen ja elinten piiriin. Ohjausjärjestelmää olisi sovellettava kaikkiin uhreihin ja kaikkiin ihmiskaupan muotoihin ottaen huomioon uhrien erityinen yksilöllinen haavoittuvuus. Lisäksi jäsenvaltioiden on nimettävä yhteyspiste uhrien rajat ylittävää ohjausta varten. Muutetussa direktiivissä vaaditaan jäsenvaltioita varmistamaan, että ihmiskaupan uhrit voivat käyttää oikeuttaan hakea kansainvälistä suojelua tai vastaavaa kansallista asemaa. Siksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä ja turvapaikkamenettelyt täydentävät toisiaan – eivätkä sulje toisiaan pois. Ohjausjärjestelmien on tehtävä yhteistyötä turvapaikkaviranomaisten kanssa sen varmistamiseksi, että apua, tukea ja suojelua tarjotaan myös niille ihmiskaupan uhreille, jotka tarvitsevat kansainvälistä suojelua.

Ihmiskaupan vastaisessa direktiivissä käsitellään ihmiskaupan uhrien erityistarpeita, kun taas **uhrien oikeuksia koskeva direktiivi**[117] on tärkein uhrien oikeuksia koskeva horisontaalinen väline, jota sovelletaan kaikkiin rikosten uhreihin. Komissio ehdotti 12. heinäkuuta 2023 uhrien oikeuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevien EU:n sääntöjen huolellisen arvioinnin perusteella uhrien oikeuksia koskevan direktiivin tarkistamista.[118] Ehdotuksella pyritään edelleen vahvistamaan uhrien, mukaan lukien haavoittuvimmassa asemassa olevien, kuten ihmiskaupan uhrien, oikeuksia EU:ssa. Lainsäädäntövallan käyttäjien neuvottelut ovat käynnissä. Lisäksi komissio jatkaa **uhrien oikeuksia koskevan EU:n strategian (2020–2025)**[119] täytäntöönpanoa ja on jo toteuttanut suurimman osan sen monialaisista toimista.

Lisäksi **naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetussa direktiivissä 2024/1385/EU**[120] tunnustetaan, että seksuaaliseen hyväksikäyttöön tähtäävä ihmiskauppa on yksi naisiin kohdistuvan väkivallan muodoista. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjumista koskevassa direktiivissä esitetään erityisiä ennaltaehkäisy-, suojelu- ja tukitoimenpiteitä, joilla täydennetään direktiivissä 2011/36/EU vahvistettuja toimenpiteitä.

Komissio antoi 23. huhtikuuta 2024 **yhdennettyjä lastensuojelujärjestelmiä koskevan suosituksen**[121]. Suosituksella pyritään tukemaan jäsenvaltioita niiden lastensuojelujärjestelmien kehittämisessä ja vahvistamisessa lasten tarpeiden ja edun mukaisesti. Siinä kannustetaan erityisesti eri tasojen viranomaisten, eri alojen ammattilaisten sekä kansainvälisten organisaatioiden ja kansalaisjärjestöjen väliseen koordinointiin. Kaikkien näiden lastensuojelualan toimijoiden on tehtävä yhteistyötä lasten suojelemiseksi johdonmukaisesti ja systeemisesti kaikenlaiselta (sekä fyysiseltä että henkiseltä) väkivallalta (myös digitaalisessa ympäristössä), myös ihmiskaupalta.

---

[117] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta (EUVL L 315, 14.11.2012, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj).

[118] COM(2023) 424 final.

[119] COM(2020) 258 final.

[120] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1385, annettu 14 päivänä toukokuuta 2024, naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta (EUVL L, 2024/1385, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj).

[121] Komission suositus (EU) 2024/1238, annettu 23 päivänä huhtikuuta 2024, yhdennettyjen lastensuojelujärjestelmien kehittämisestä ja vahvistamisesta lapsen edun mukaisesti (EUVL L, 2024/1238, 14.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2024/1238/oj).

Lainsäädäntökehyksen mukaisten toimien lisäksi EU:n virastot ovat raportoineet uhrien varhaiseen tunnistamiseen ja suojeluun tarkoitetuista toimistaan. EU:n turvapaikkavirasto (EUAA) on jatkanut koulutuksen tarjoamista jäsenvaltioiden turvapaikka- ja vastaanottoviranomaisille sekä muille niiden puolesta toimiville sidosryhmille. Koulutuksessa on keskitytty muun muassa ihmiskaupan ehkäisemiseen valmentamalla virkamiehiä ja muita asiaankuuluvia toimijoita tunnistamaan ihmiskaupan riskitekijöitä ja ihmiskauppaa tukevia ja edistäviä tekijöitä sekä kommunikoimaan mahdollisten uhrien kanssa myös digitaalisten kanavien kautta.[122] Myös Euroopan raja- ja merivartiovirasto (Frontex) on tarjonnut monenlaista koulutusta rajavartijoille ja kehittänyt yhteistyötä kuljetusyritysten ja lyhytaikaista vuokrausta harjoittavien yritysten kanssa.[123] Yhteistyön yhteydessä yrityksiä on pyydetty osallistumaan Frontexin koulutukseen, johon kuuluu tiedotuksen lisääminen siitä, miten yksityinen sektori voi tukea lainvalvontayhteisöä.

Kansallisella tasolla kaikki jäsenvaltiot ovat kertoneet toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että kaikille tunnistetuille uhreille annetaan apua, tukea ja suojelua ottaen huomioon sukupuoleen liittyvät ja lapsikohtaiset tarpeet. Näihin toimenpiteisiin on kuulunut jäsennelty yhteistyö lentoyhtiöiden ja lentoasemien kanssa, kuten lentoyhtiöiden henkilöstön kouluttaminen.[124] Jäsenvaltiot ovat myös käynnistäneet tietyillä aloilla kahdenvälistä yhteistyötä, josta esimerkkinä mainittakoon Saksan ja Bulgarian välisen työvoiman hyväksikäytön uhrien ohjaamista koskeva yhteistyö. Jäsenvaltiot ovat myös varmistaneet, että epävirallisten tai virallisten kansallisten ohjausjärjestelmien parantamiseksi[125] tai ihmiskaupan uhreille tarkoitettujen erityisten turvakotien, kuten erityisesti miehille tarkoitettujen turvakotien[126], perustamiseksi on saatavilla lisärahoitusta. Lisäksi jotkin jäsenvaltiot ovat vahvistaneet uhrien oikeusapua korvausten saamiseksi ja laatineet esitteitä ja ohjeita.[127] Useat jäsenvaltiot[128] ovat myöntäneet ihmiskaupan uhreille 250–65 000 euron korvauksia fyysisistä vammoista, aineellisista vahingoista, kuten maksamattomista palkoista, ja henkisistä kärsimyksistä.

Myös kansalaisjärjestöt ovat tarjonneet mahdollisille ihmiskaupan uhreille monipuolisia oikeudellisia neuvontapalveluja, suojelua ja suojapaikkoja sekä lääketieteellistä, psykologista ja psykiatrista tukea ja opetusta.

3.5. Kansainvälinen ulottuvuus

Kumppanuudet kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa ovat välttämättömiä ihmiskauppaa harjoittavien kansainvälisten rikollisverkostojen torjunnassa. Niiden avulla voidaan tunnistaa yhteisiä haasteita ja ratkaisuja, jotka edellyttävät vahvempaa yhteistyötä ja yhteisiä toimia. EU:ssa 54 prosenttia uhreista on EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisia. Asiassa on tapahtunut muutos aiempiin vuosiin verrattuna. Vuonna 2022 EU:n ulkopuolisten uhrien osuus oli 63 prosenttia. Muutos selittyy todennäköisesti yhä useammilla ihmiskauppatapauksilla, joihin liittyy maahantulijoita, muuttovirroilla ja/tai maahantulijauhrien paremmalla havaitsemisella, kun tietoisuus ihmiskaupasta on lisääntynyt ja tutkimuksia on lisätty.

[122] EUAA:n tiedot.
[123] Frontex on järjestänyt kokouksia UBERin, Airbnb:n ja rautatieyhdistysten kanssa.
[124] Itävalta, Latvia, Puola, Romania ja Alankomaat.
[125] Suomi.
[126] Bulgaria, Kroatia, Tanska, Ranska, Irlanti, Latvia, Unkari, Alankomaat, Puola, Portugali ja Espanja.
[127] Itävalta, Belgia, Unkari ja Irlanti.
[128] Belgia, Alankomaat, Slovakia, Italia, Romania ja Suomi.

Ulkoista ulottuvuutta vahvistettiin raportointikaudella edelleen: ihmiskaupan vastainen politiikka sisällytettiin maahantulijoiden salakuljetuksen torjuntaa koskeviin toimiin laajentumisprosessissa ehdokasmaiden ja liittymistä valmistelevien maiden kanssa, ihmisoikeus-, turvallisuus- ja muuttoliikevuoropuheluihin kolmansien maiden kanssa sekä erilaisiin ulkopolitiikan välineisiin ja operatiiviseen yhteistyöhön kumppanimaiden kanssa.

Kansainvälinen ulottuvuus oli myös 25. ja 26. huhtikuuta 2023[129] sekä 2. ja 3. joulukuuta 2024[130] järjestettyjen kansallisten koordinaattoreiden ja esittelijöiden EU-verkoston puolivuotiskokouksen keskiössä. Euroopan muuttoliikeverkosto tekee 25. ja 26. huhtikuuta 2023 käytyjen keskustelujen jatkotoimena tutkimusta, jossa on tarkoituksena analysoida ihmiskaupan vastaista politiikkaa kolmansien maiden kanssa. Kokouksessa, joka pidettiin 2. ja 3. joulukuuta 2024 osittain yhteisenä istuntona ihmiskaupan vastaisen EU:n kansalaisyhteiskuntafoorumin kanssa, käsiteltiin ihmiskaupan ja muuttoliikkeen yhteyttä, esimerkiksi muuttajien salakuljetusta. Yhdessä istunnossa käsiteltiin Ukrainaan kohdistuvaa sotilaallista hyökkäystä pakenevien ihmisten suojelua ja heihin liittyvän ihmiskaupan ehkäisemistä.

Ihmiskauppa on tiiviisti kytköksissä **ihmissalakuljetukseen**, sillä maahantulijat tai heidän perheensä joutuvat usein velkaorjuuteen pystyäkseen maksamaan salakuljettajille, mikä johtaa hyväksikäyttöön. Maahantulijoita voidaan salakuljettaa myös hyväksikäyttötarkoituksessa. Siksi ihmissalakuljetuksen torjuntaan liittyvät lainsäädännölliset, operatiiviset ja rahoitustoimenpiteet on toteutettava yhdessä laittomaan muuttoliikkeeseen liittyvän ihmiskaupan torjunnan toimien kanssa.[131] Maahantulijoiden salakuljetusta ja ihmiskauppaa koskeviin EMPACTin operatiivisiin toimiin ennakoidaan osallistuvan useita kolmansia maita[132]. Näissä toimissa keskitytään tärkeimpiin EU:n ulkopuolisiin alueisiin tai maihin, joista EU:ssa tunnistetut uhrit ja ihmiskauppiaat ovat lähtöisin.

Lisäksi komissio esitti 28. marraskuuta 2023 muuttajien salakuljetuksen torjuntaa koskevan paketin, joka koostuu ehdotuksesta uudeksi direktiiviksi vähimmäissäännöistä laittomassa maahantulossa unioniin, kauttakulussa unionin kautta ja unionin alueella oleskelussa avustamisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi[133], ehdotuksesta asetukseksi poliisiyhteistyön tehostamisesta ja Europolin roolin vahvistamisesta muuttajien

[129] Meeting of the EU Network of National Rapporteurs and Equivalent Mechanisms against trafficking in human beings – Euroopan komissio (europa.eu).

[130] EU Network of National Coordinators and Rapporteurs and EU Civil Society Platform join efforts against trafficking in human beings - Euroopan komissio.

[131] Europolin yhteydessä toimivan ihmisten salakuljetusta tutkivan eurooppalaisen keskuksen (EMSC) vuonna 2024 laatima raportti sisältää viimeisimmät tiedot muuttajien salakuljetuksesta ja ihmiskaupasta sekä rikollisesta toimintaympäristöstä. Tackling_threats__addressing_challenges_-_Europol's_response_to_migrant_smuggling_and_trafficking_in_human_beings_in_2023_and_onwards.pdf.

[132] Marokko, Tunisia, Gambia, Länsi- ja Keski-Afrikka, Turkki, Länsi-Balkan, Albania, Moldova ja Pakistan.

[133] Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vähimmäissäännöistä laittomassa maahantulossa unioniin, kauttakulussa unionin kautta ja unionin alueella oleskelussa avustamisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi (COM(2023) 755 final): EUR-Lex - 52023PC0755 – FI – EUR-Lex (europa.eu).

salakuljetuksen ja ihmiskaupan torjunnassa[134] sekä kehotuksesta ryhtyä toimiin ihmissalakuljetuksen vastaisen maailmanlaajuisen allianssin osalta. Direktiiviehdotukseen sisältyvät rangaistusten koventamisperusteet silloin, kun salakuljetusrikoksiin on liittynyt hyväksikäyttöä tai ne ovat johtaneet siihen. Asetusehdotuksella vahvistetaan Europolissa toimivaa muuttajien salakuljetuksen eurooppalaista torjuntakeskusta, jonka tarkoituksena on lisätä valmiuksia muuttajien salakuljetuksen ja ihmiskauppaan liittyvään rajat ylittävään tutkintaan. Tällä pyritään vahvistamaan virastojen välistä yhteistyötä, tehostamaan koordinointia EU:n tasolla määrittämällä täsmälliset strategiset tehtävät, parantamaan tietojenvaihtoa viraston kanssa, lisäämään jäsenvaltioiden resursseja näiden rikosten ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä vahvistamaan Europolin tukea operatiivisten toimintaryhmien ja sen lähettämän operatiivisen tuen muodossa. Ehdotuksia koskevat lainsäädäntövallan käyttäjien keskustelut ovat parhaillaan käynnissä.

Venäjän käynnistettyä 24. helmikuuta 2022 täysimittaisen hyökkäyssodan **Ukrainaa** vastaan EU:n ihmiskaupan torjunnan koordinaattori laati **yhteisen ihmiskaupan vastaisen suunnitelman**[135], koska hyökkäyssota aiheutti ennennäkemättömän suuren ihmiskaupan riskin. Suunnitelman täytäntöönpano edisti kyseisten rikosten ehkäisemistä ja vahvistetun ihmiskaupan tutkinnan määrän pitämistä pienenä. Nopea, tehokas hätäapu antoi kimmokkeen muuttaa direktiivin 19 artiklaa, jossa säädetään valmiussuunnitelmista ihmiskaupan uhkan estämiseksi suurissa, vakavissa hätätilanteissa. Hyökkäyssotaa pakenevien haavoittuvuuksia vähensi huomattavasti **tilapäistä suojelua koskevan direktiivin** käyttöönotto, sillä sen perusteella annettiin suojelua ja tietyt oikeudet EU:ssa[136] välittömästi. Neuvosto päätti komission ehdotuksen perusteella suojelun jatkamisesta maaliskuuhun 2026 saakka.[137]

Vuonna 2022 Ukrainan kansalaisten osuus niistä EU:ssa rekisteröidyistä ihmiskaupan uhreista, jotka olivat EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisia, oli toiseksi suurin (421 uhria). Heistä 85 prosenttia joutui työvoiman hyväksikäytön ja 13 prosenttia seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Jäsenvaltiot ja Europol ovat vahvistaneet, että näitä ukrainalaisia uhreja koskevat tutkimukset aloitettiin EU:ssa jo ennen täysimittaisen hyökkäyssodan alkamista ja/tai että ne liittyvät EU:ssa jo oleviin uhreihin. Tämä kuitenkin vahvistaa sen, että Ukrainan kansalaisten, myös täysimittaista hyökkäyssotaa paenneiden, ihmiskaupan uhriksi joutumisen riski on edelleen suuri. Siksi Europolin on Ukrainan tuella seurattava tilannetta tiiviisti ja vaadittava yhteisen ihmiskaupan vastaisen suunnitelman jatkuvaa täytäntöönpanoa.

Operatiivista rajat ylittävää yhteistyötä Ukrainan kanssa on jo tehostettu EU:n virastojen tuella. Vuonna 2024 Ukraina osallistuu 19:ään EMPACTin operatiiviseen toimeen. Europol koordinoi vuonna 2023 kolmipäiväistä hackathon-tapahtumaa, jonka aiheena oli ukrainalaisiin uhreihin liittyvä verkkorikollisuus, ja 11 maata perusti maaliskuussa 2024 Europolin koordinoiman operatiivisen työryhmän, jonka tarkoituksena on torjua ukrainalaisten naisten ja tyttöjen seksuaalista hyväksikäyttöä EU:ssa. Europol auttoi toukokuussa 2024 Espanjan kansallista poliisia hajottamaan rikollisryhmän, joka on

[134]Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi muuttajien salakuljetuksen ja ihmiskaupan ehkäisemiseen, havaitsemiseen ja tutkimiseen liittyvän poliisiyhteistyön tehostamisesta ja tällaisten rikosten ehkäisemiseen ja torjuntaan annettavan Europolin tuen tehostamisesta sekä asetuksen (EU) 2016/794 muuttamisesta: EUR-Lex - 52023PC0754 – FI – EUR-Lex (europa.eu).

[135] An Anti-Trafficking Plan to protect people fleeing the war in Ukraine – Euroopan komissio (europa.eu).

[136] Oleskeluoikeudet, pääsy työmarkkinoille, majoitus, sosiaaliavustukset ja muu apu.

[137] Ukrainalaiset pakolaiset: neuvosto jatkoi tilapäistä suojelua maaliskuuhun 2026 saakka – Euroopan unionin neuvosto (europa.eu).

mukana seksuaalista hyväksikäyttöä varten käytävässä ihmiskaupassa. Epäillyt tekijät houkuttelivat ukrainalaisia uhreja lupaamalla järjestää heille suojelua, taloudellista tukea ja työtä.

Komissio piti raportointikaudella yhdessä Euroopan ulkosuhdehallinnon kanssa edelleen **yhteyttä muihin uhrien ja ihmiskauppiaiden merkittävimpiin lähtö- ja kauttakulkumaihin**[138] osallistumalla operatiivisiin toimiin, poliittiseen vuoropuheluun ja kohdennettuun rahoitukseen. EU:n virastot ovat kehittäneet valmiuksia, tehneet operatiivista yhteistyötä ja antaneet teknistä apua kumppanimaissa.

EU on rahoittanut Länsi-Balkanin maissa ihmiskaupan ja maahantulijoiden salakuljetuksen torjuntaa koskevaa alueellista ohjelmaa IPA III -välineen kautta 36 miljoonalla eurolla. EU on käyttänyt vuosien 2021–2022 naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen (NDICI – Globaali Eurooppa) kautta noin 84 miljoonaa euroa estääkseen järjestäytyneiden rikollisryhmien lisääntyvän osallistumisen laittomaan muuttoliikkeeseen, koska se lisää ihmiskaupan uhkaa muuttoliikereiteillä erityisesti EU:n naapurialueilla.

EU rahoitti vuoden 2019 ja heinäkuun 2024 välillä EU:n Afrikka-hätärahastosta 15 miljoonalla eurolla alueellista ohjelmaa, josta tuettiin Pohjois-Afrikan maita maahantulijoiden salakuljetukseen ja ihmiskauppaan osallistuvien järjestäytyneiden rikollisverkostojen hajottamisessa.

NDICI – Globaali Eurooppa tukee parhaillaan Afrikan sarvessa kahta merkittävää alueellista hanketta ihmiskaupan ja salakuljetuksen torjumiseksi. Toinen niistä on muuttoliikkeen parempaa hallintaa koskeva hanke (BMM), jonka tavoitteena on vahvistaa lainvalvontavirastojen, raja- ja maahanmuuttoviranomaisten sekä suojelupalvelujen tarjoajien yhteistyötä. Toinen NDICI – Globaali Eurooppa -välineen rahoittama ohjelma (5 miljoonaa euroa) on Khartumin alueellinen toimintakeskus (ROCK), jonka toinen vaihe aloitettiin vuonna 2022. Sen tavoitteena on vähentää ihmiskauppaan ja maahantulijoiden salakuljetukseen liittyviä tapauksia Itä-Afrikassa sekä parantaa uhrien suojelua. Komissio käynnisti 7. toukokuuta 2024 uuden ehdotuspyynnön, jossa ihmiskaupan torjunta määritellään yhdeksi sen tavoitteista, ja varasi 15 miljoonaa euroa yhteisen operatiivisen kumppanuuden hankkeiden perustamiseen maahantulijoiden salakuljetuksen torjumiseksi kolmansissa maissa.[139]

Länsi-Afrikka on edelleen keskeinen lähtö- ja kauttakulkualue niille muuttajille, jotka tekevät laittomia matkoja EU:hun keskisen Välimeren reitin tai Atlantin ja läntisen Välimeren reitin kautta. EU tukee yhteisiä operatiivisia kumppanuuksia näiden toteuttamissa (erityisesti ISF:n rahoittamissa) toimissa omistajuuden, vaikutusten ja pitkän aikavälin kestävyyden lisäämiseksi Norsunluurannikolla, Guineassa, Mauritaniassa ja Gambiassa. EU käynnisti 7. maaliskuuta 2024 Mauritanian kanssa muuttoliikekumppanuuden ja -vuoropuhelun, joka koskee myös ihmiskauppaa ja salakuljetusta. Suurimpia riskejä on se, että rikollinen toiminta vaikuttaa kehitykseen ja turvallisuuteen erityisesti maissa, joihin kohdistuu eniten vaikutuksia, ja aiheuttaa näin lisäuhkan hallintoon ja vakauteen koko alueella ja myös sen ulkopuolella. Tähän liittyen

[138] Latinalainen Amerikka, Nigeria, Kiina, Pakistan, Marokko, Bangladesh, Länsi-Balkan, Turkki ym.
[139] ISF-2024-TF2-AG-COP, Tarjouspyyntömallin päivitetty versio (europa.eu).

ihmiskauppa ja maahantulijoiden salakuljetus ovat olleet Senegalin, Gambian ja Mauritanian turvallisuusohjelmien keskeisiä osia.

Aasiassa päättyi maaliskuussa 2024 onnistunut maailmanlaajuisia ihmiskaupan ja maahantulijoiden salakuljetuksen vastaisia toimia Aasiassa ja Lähi-idässä koskeva hanke ”Global Action against Trafficking in Persons and the Smuggling of Migrants – Asia and the Middle East – GLO.ACT”. UNODC:n toteuttaman PROTECT-ohjelman se osa, joka koskee muuttoliikkeen hallinnan ja muuttajien suojelun parantamista tietyissä silkkitien maissa (”Improving Migration Management & Migrant Protection in Selected Silk Route Countries”), perustuu GLO.ACT-aloitteen menestykseen ja kokemuksiin. Se keskittyy ihmiskaupan ja maahantulijoiden salakuljetuksen torjuntaan Afganistanissa, Pakistanissa ja Irakissa.

Latinalaisessa Amerikassa ja Karibian alueella EU on tukenut EUROFRONT-ohjelmaa vuodesta 2020 lähtien. Ohjelman ihmiskauppaa ja maahantulijoiden salakuljetusta koskeva osa kattaa neljä rajanylityspaikkaa, ja siihen osallistuu seitsemän Etelä-Amerikan maata. Lähitulevaisuudessa tavoitteena on panna täytäntöön kansalliset toimintasuunnitelmat, jotka perustuvat käytössä oleviin kahden maan välisiin ja alueellisiin mekanismeihin esimerkiksi Paraguayssa, Brasiliassa ja Ecuadorissa. EU tukee myös kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevaa EL PAcCTO -ohjelmaa ja sen erityisiä ihmiskaupan ja salakuljetuksen torjuntaan tähtääviä poliisiyhteistyöverkostoja.

Maailmanlaajuisella tasolla NDICI – Globaali Eurooppa (5 miljoonaa euroa) on käynnistämässä ihmiskaupan ja maahantulijoiden salakuljetuksen vastaisia toimia ja maiden välistä yhteistyötä koskevaa maailmanlaajuista hanketta ”Promoting Action and Cooperation among countries at global level against Trafficking in Human Beings and the Smuggling of Migrants (PACTS)”. PACTS-hanke tukee etelä–eteläyhteistyötä, ja yksi sen osa perustuu selviytyjien vankkaan sitoutumiseen.

Lisäksi EU on jatkanut tiivistä yhteistyötä alueella toimivien **kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen**[140] kanssa muun muassa ihmiskaupan torjuntaa käsittelevän järjestöjen välisen koordinointiryhmän (ICAT) puitteissa. Se on jatkanut yhteistyötä myös Euroopan neuvoston ja sen ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijaryhmän kanssa.

Kansallisella tasolla jäsenvaltiot ovat osaltaan vahvistaneet suhteitaan kolmansiin maihin ja kansainvälisiin järjestöihin muun muassa tiedotuskampanjoilla, koulutuksella (myös konsulaattien henkilöstön koulutuksella), operatiivisella lainvalvonnalla ja oikeudellisella yhteistyöllä, tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihdolla, teknisellä tuella sekä kohdennetulla rahoituksella.[141] Esimerkiksi Italia on tehnyt lähtö- ja kauttakulkumaiden, erityisesti Nigerian, Libyan ja Egyptin, kanssa ihmiskaupan uhreja koskevia kahdenvälisiä sopimuksia tai pöytäkirjoja, mikä helpottaa suoraa tietojenvaihtoa. Portugalin kansallisen esittelijän toimisto järjesti koulutustilaisuuksia Tunisian viranomaisten kanssa vuosina 2021–2023.

[140] YK:n huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaava toimisto (UNODC), Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM), YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR), kansainvälinen siirtolaisuuspolitiikan kehittämiskeskus (ICMPD) ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (Etyj).

[141] Tanska, Viro, Ranska, Suomi, Unkari, Italia, Irlanti, Liettua, Malta, Alankomaat, Puola, Portugali, Romania, Slovenia, Ruotsi ja Espanja.

4. PÄÄTELMÄT

Ihmiskauppa on monitahoinen ilmiö, jonka torjuminen edellyttää edelleen **kattavia toimia**. Niihin osallistuu laaja joukko kansallisen, Euroopan unionin ja kansainvälisen tason toimijoita. Toimiin tarvitaan riittävät valmiudet ja resurssit sekä toimiva koordinointimekanismi.

EU on vahvistanut ihmiskaupan torjuntaa koskevia politiikkojaan voidakseen toteuttaa asianmukaisia oikeudellisia, operatiivisia ja poliittisia toimia. Ihmiskaupan torjuntaa koskeva EU:n strategia muodostaa vankan kehyksen, johon kuuluvia konkreettisia toimia on jo pantu täytäntöön tai on parhaillaan käynnissä. Muutetulla ihmiskaupan vastaisella direktiivillä vahvistetaan rikosten oikeudellisia vastatoimia. Direktiivi kohdistuu myös uusiin hyväksikäytön muotoihin, ja siinä asetetaan aiempaa ankarampia rangaistuksia ja tiukempia sääntöjä ihmiskaupan, myös verkossa tapahtuvan, torjumiseksi sekä uhrien auttamista ja suojelua koskevia tiukempia säännöksiä. Oikeudellista kehystä on vahvistettu raportointikaudella merkittävästi myös lukuisilla muilla uusilla EU:n säädöksillä ja välineillä.

Kansallisella tasolla jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimenpiteitä ihmiskaupan vastaisten toimenpiteiden koordinoimiseksi ja tehostamiseksi muun muassa uusilla tai päivitetyillä kansallisilla toimintasuunnitelmilla ja strategioilla, joilla edistetään kokonaisvaltaista lähestymistapaa rikollisuuden torjuntaan.

Vaikka oikeudellisen, poliittisen ja operatiivisen kehyksen suhteen on edistytty, rekisteröityjen ihmiskaupan uhrien määrä on kasvanut ja osa tunnetuista haasteista on edelleen olemassa. Samalla esiin tulee uusia haasteita, kuten **uusia hyväksikäytön muotoja**. Lisäksi **suuntauksissa on havaittu muutoksia**, kuten työvoiman hyväksikäytön ja rikollisuuteen pakottamisen lisääntyminen, ja nämä suuntaukset on havaittavissa myös maailmanlaajuisesti[142]. Samoin uhrien tavanomaiset kansalaisuudet ovat muuttumassa, sillä suurin osa ihmiskaupan uhreista on EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisia. Nämä haasteet edellyttävät välittömiä toimia, jotta ihmiskauppiaiden liiketoimintamalli voidaan hajottaa. Ihmiskaupassa on mukana **EU:ta eniten uhkaavia rikollisverkostoja**. Ne saavat **valtavia voittoja** ihmiskaupasta, joka liittyy usein **muuhun rikolliseen toimintaan**. **Syytteiden ja tuomioiden määrä on edelleen pieni** verrattuna epäiltyjen määrään, ja **rangaistukset** ovat usein lieviä siksi, että syytteet koskevat muita rikoksia kuin ihmiskauppaa. Todisteiden kerääminen vie aikaa ja resursseja sekä perustuu usein yksinomaan uhrien todistajanlausuntoihin. Lisääntyvä siirtyminen **verkkoympäristöön** on edelleen haaste, jota tekoäly saattaa tulevaisuudessa vielä vaikeuttaa.

EU:n ihmiskaupan torjunnan keskus tukee strategian ja säädösten täytäntöönpanoa, parhaiden käytäntöjen vaihtamista, ihmiskaupan torjunnan ammattilaisten välisen vuoropuhelun edistämistä sekä sen varmistamista, että tietyt käsitteet, määritelmät ja vaatimukset ymmärretään aiempaa paremmin.

Nykyiseen strategiaan perustuva uusi ihmiskaupan torjuntaa koskeva EU:n strategia auttaa vastaamaan uusiin haasteisiin vuoden 2025 jälkeen. Tämä uusi strategia on EU:n tason vastine kansallisille ihmiskaupan vastaisille toimintasuunnitelmille, jotka jäsenvaltioiden on muutetun direktiivin mukaisesti hyväksyttävä viimeistään 15. heinäkuuta 2028. EU:n strategia auttaa ohjaamaan painopisteitä ennaltaehkäisystä tuomioon uhrilähtöisellä

[142] 2024 Global Report on Trafficking in Persons

lähestymistavalla johdonmukaisesti sekä kaikkialla EU:ssa, EU:n ulkopuolisten kumppanien kanssa että maailmanlaajuisesti.